

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

**NORDISKA RÅDET
FINLANDS DELEGATION
VERKSAMHETSBERÄTTELSE**

2019

B 3/2020 rd

NORDISKA RÅDET
FINLANDS DELEGATION
VERKSAMHETSBERÄTTELSE
2019

HELSINGFORS 2020

ISSN 1237-0592

NORDISKA RÅDET

Nordiska rådet grundades 1952. Rådet har 87 valda medlemmar från Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige, Färöarna, Grönland och Åland. Medlemmarna är indelade i ett presidium och fyra utskott. Ordförandeskapet alternerar mellan länderna. Den årliga ordinarie sessionen hålls i det land som har ordförandeskapet. Rådets beslut – rekommendationerna – sänds till Nordiska ministerrådet och regeringarna i de nordiska länderna, som beslutar hur de ska verkställas.

Presidiet ansvarar för övergripande politiska och administrativa frågor, budget, utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska frågor. Fungerar som plenarförsamling mellan sessionerna. Leder rådets arbete och svarar för samordningen av arbetet i samråd med parlamenten och internationella organisationer.

Utskottet för kunskap och kultur i Norden arbetar med ämnen inom kultur, forskning och utbildning, grundskola och gymnasium, vuxenutbildning och folkkupplysning. Idrott, språk, film och medier, allmän och mångfaldig konst och kultur, samt barn- och ungdomskultur hör också till arbetsområdena.

Utskottet för välfärd i Norden har fokus på den nordiska välfärdsmodellen och på agendan står ämnen som omsorg om barn, ungdom, funktionshindrade och äldre samt alkohol, narkotika och missbruksfrågor. Vidare handlar arbetet om jämställdhet, medborgarrättigheter, demokrati, mänskliga rättigheter, bekämpning av kriminalitet, integration, migration och flyktingar ursprungsfolkens villkor i Norden samt bostadspolitik.

Utskottet för ett hållbart Norden arbetar med ämnen som berör miljö- och naturskydd, naturresurser samt klimatfrågor så som konsekvenserna av klimatförändringar. Konsumenträttigheter, fiskeriförvaltning, jordbrukspolitik, livsmedel, atomsäkerhet, biologisk mångfald och hållbarhet är också ämnen och teman som behandlas.

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden arbetar med ämnen som handlar om arbetsmarknad och arbetsmiljö, näringsliv, handel och industri, energi, bekämpning av gränshinder, transport och transportsäkerhet. Därtill behandlas frågor inom finans- och ekonomisk politik, regionalpolitik, kommunikation och IT.

Kontrollkommittén utövar den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel.

Valkommittén förbereder val som ska förrättas i plenarförsamlingen.

Partigrupperna i Nordiska rådet

Sedan 1973 har rådets valda medlemmar kunnat bilda partigrupper. I en partigrupp måste det finnas minst fyra medlemmar som representerar minst två länder. Det också medlemmar som inte tillhör någon registrerad nordisk partigrupp. Det är presidiet som beslutar om reglerna för registrering av partigrupperna.

Det finns fem partigrupper i Nordiska rådet:

- Socialdemokratiska gruppen
- Mittengruppen
- Konservativa gruppen
- Nordisk grön vänster
- Nordisk frihet

Nordisk nytta är en central princip i det nordiska samarbetet. Utgångspunkterna är:

- att de gemensamma lösningarna har väsentligt positivare verkan jämfört med att samma projekt skulle ha genomförts nationellt, "tillsammans är vi starkare än var och en var för sig"
- att få synlighet för och stärka den nordiska samhörigheten
- att förbättra nordiskt kunnande och konkurrenskraft
- att stärka de nordiska ländernas inflytande internationellt

NORDISKA RÅDET

Finlands delegation

Till riksdagen

Finlands delegation i Nordiska rådet överlämnar härmed sin berättelse över rådets verksamhet 2019. Berättelsen redogör för rådets sessioner och möten och innehåller en översikt över delegationens verksamhet under verksamhetsåret.

Helsingfors den 30.3.2020

För Finlands delegation i Nordiska rådet

Erkki Tuomioja
ordförande

Mari Herranen
sekreterare

Innehåll

1. Sammanfattning	6
2. Finlands delegation – verksamhet 2019	6
Möten och ministersamråd	7
Delegationens yttranden	8
Delegationen hördes av kommunikationsutskottet	8
Framtidsutskottets projekt om framtiden för det nordiska samarbetet	9
2.1 Möten där delegationen stod värd	9
2.2 Dialog med ministerrådet	10
Rekommendationer och politiska dialoger	10
Skriftliga och muntliga frågor	11
3. Rörlighet i Norden och undanröjande av gränshinder	12
Nordiska rådets gränshinderarbete	12
Gränshinderrådets arbete och prioriterade gränshinder 2019	13
Medlemsförslag om att inrätta nationella rådgivningskommittéer	13
Gränshinderdebatt i riksdagen 2020	14
4. Nordisk vision	14
Ny vision för det nordiska samarbetet	14
Ordförandeskap 2019	15
5. Parlamentariskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete i Norden	15
5.1 Utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete	16
Presidiets möte med nordiska ministrar och internationella gäster	16
Utrikesministrarnas redogörelse vid sessionen	16
Internationella gäster på sessionen	17
5.2 Försvarspolitiskt samarbete	17
Försvarsministrarnas redogörelse	17
Nordiska rådets försvarspolitiska rundabordsmöte	17
5.3 Fredsförmedling	18
5.4 Regionalt samarbete	19
Samarbetet mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen	19
Samarbete med Ryssland	19
Samarbete med Vitryssland	20
Östersjösamarbete	21
Barentssamarbete	21
Den nordliga dimensionen	22

Samarbete med Västnorden	22
Samarbete med EU	22
6. Samhällssäkerhet.....	24
Arbetsgruppen för samhällssäkerhet	24
Nordiska rådets strategi för samhällssäkerhet.....	25
Nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete och vägen framåt.....	25
7. Demokrati och jämställdhet	27
Temadebatten under temasessionen.....	27
Demokratitemat i plenum	27
De nordiska parlamentarikernas frågestund om mediernas roll och jämställdhet	28
Paneldiskussion om #metoo-rörelsen inom kultursektorn i Norden	28
8. Klimat och biodiversitet.....	28
Toppmötet med de nordiska statsministrarna.....	28
Aktualitetsdebatten om klimat – Vad händer med klimatet?	29
Biodiversitet, klimat och förurning av haven	30
9. Nordiskt infrastruktur- och transportsamarbete.....	31
Hamnarna och sjöfartens framtid	31
Arktiskt turismsamarbete.....	31
Samordnade byggstandarder	31
Återinrättande av transportpolitiska ministerrådet.....	32
10. Budgeten för nordiskt samarbete	32
Nordiska ministerrådets budget 2019	33
Nordiska ministerrådets budget 2020	33
Nordiska rådets budget 2019	34
11. Teman i det nordiska samarbetet 2020.....	34
Ordförandeskapet i Nordiska rådet 2020	34
Ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2020.....	35
BILAGA 1 Finlands delegation 2019 1.1–17.6.2019	37
BILAGA 2 Finlands delegation 2019 18.6–31.12.2019	40
BILAGA 3 Nordiska rådets rekommendationer och interna beslut 2019	43
BILAGA 4 Nordiska rådets priser 2019	51
BILAGA 5 Nordiska rådets strategi för samhällssäkerhet	52
BILAGA 6 Samarbetsavtal mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen	52

Partibeteckningar

kd	Kristdemokraterna i Finland
cent	Centern i Finland
saml	Samlingspartiet
saf	Sannfinländarna
sv	Svenska folkpartiet
sd	Finlands Socialdemokratiska Parti
blå	Blå framtid
vänst	Vänsterförbundet
gröna	Gröna förbundet
HI	Hållbart Initiativ
Lib	Liberalerna på Åland
MSÅ	Moderat Samling på Åland
ÅC	Åländsk Center
ÅF	Ålands framtid
ÅSD	Ålands socialdemokrater

1. Sammanfattning

Sverige var Nordiska rådets ordförandeland 2019. Temat för Sveriges ordförandeskapsprogram var "Norden var dag – demokrati och folklig förankring". Mellan 2018 och 2022 uppmärksammar och högtidlighåller Sveriges riksdag att det har gått hundra år sedan demokratis genombrott i Sverige. Därför ville den svenska delegationen under det svenska ordförandeskapet särskilt sätta fokus på demokratis betydelse för våra nordiska länders välmående. Andra teman under det svenska ordförandeskapet var jämställdhet, digitalisering, gränshinder och klimatfrågor. Samtliga teman belystes särskilt ur ett demokratiskt perspektiv. Nordiska rådets 71:e session ordnades i Sveriges riksdag i Stockholm den 28–31 oktober. Den danska delegationen stod värd för rådets temasession i Köpenhamn den 8–9 april.

I april var det riksdagsval i Finland och den finländska delegationen fick en ny sammansättning. Den nya delegationen konstituerade sig i juni. Finlands delegation var värd för partigruppernas, utskottens och presidiets möten i Riksdagshuset i september. I samband med mötena ordnade Finlands delegation en parlamentarisk diskussion om det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet med syftet att sammanfatta konklusionerna av Stoltenbergrapporten och hur den har förankrats samt att dryfta vilka prioriteringar som bör integreras i den nya nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska strategin.

Under året förde delegationen en dialog med ministrar om aktuella nordiska frågor och fortsatte också i övrigt sitt täta samarbete med de myndigheter som ansvarar för nordiskt samarbete och med andra organisationer. Dessutom intensifierade delegationen sitt samarbete med utskotten i riksdagen. Delegationen hördes av kommunikationsutskottet om rådets rekommendationer från 2017 och 2018 som berör utskottets arbetsfält och följde noga framtidsutskottets projekt om det nordiska samarbetets framtid och rapporten *Nordens nya relevans*.

Precis som året innan var säkerhetsfrågorna starkt framme i Nordiska rådet. Vid sessionen i Stockholm godkände Nordiska rådets en strategi för samhällssäkerhet, som man hade arbetat med hela året. Strategin anger en tydlig riktning för det nordiska samarbetet kring samhällssäkerhet och den innehåller ett flertal rekommendationer och konkreta förslag för regeringarna på hur samarbetet kan fördjupas. Också temana under det svenska ordförandeskapet – demokrati, jämställdhet och klimat – gjorde ett starkt avtryck i rådets arbete under året. Vid toppmötet under sessionen diskuterade rådsmedlemmarna med de nordiska statsministrarna kring temat "Hur kan den nordiska samhällsmodellen utveckla och bidra till hållbar omställning?" Klimatet var temat för aktualitetsdebatten med inlägg av Michael Tjernström, professor vid meteorologiska institutionen vid Stockholms universitet. På temasessionen i Köpenhamn i april var jämställdhet ett framträdande tema för debatten under rubriken "Jämställdhet – en förutsättning för demokrati".

Island var ordförande för Nordiska ministerrådet, som är de nordiska regeringarnas officiella samarbetsorgan. De unga, havsmiljön och hållbar turism var de prioriterade områdena under Islands ordförandeskap. Också FN:s mål för hållbar utveckling integrerades i prioriteringarna.

2. Finlands delegation – verksamhet 2019

I april var det riksdagsval i Finland och det inverkade på både delegationens sammansättning och dess verksamhet. En ny delegation tillsattes efter riksdagsvalet. Från och med den 1 januari var Juho Eerola (saf) ordförande i delegationen. Maarit Feldt-Ranta (sd) var vice ordförande till och med den 7 februari 2019 och Erkki Tuomioja (sd) från och med den 8 februari 2019. Efter riksdagsvalet konstituerade sig den nya delegationen den 18 juni. Ordförande för den nya delegationen blev Erkki Tuomioja (sd) och vice ordförande Lulu Ranne (saf).

I september ordnades det utbildning för den nya delegationen, där medlemmarna fick information om delegationen och Nordiska rådet samt om allmän nordiska frågor. Den första delen av utbildningen behandlade vikten och nyttan av det nordiska samarbetet. Föredrag hölls av Mikael Antell, Finlands ambassadör i Norge, Mary Gestrin, kommunikationschef på Nordiska ministerrådets och Nordiska rådets sekretariat, och Johan Schalin, chef för utrikesministeriets sekretariat för nordiskt samarbete. Ambassadör Antell berättade både allmänt och från sitt eget perspektiv om nyttan och vikten av det nordiska samarbetet för Finland. Mary Gestrin presenterade den nya visionen för det nordiska samarbetet och redogjorde för hur den kommer att genomföras. På ett möte i augusti kom de nordiska statsministrarna överens om att det nordiska samarbetet i fortsättningen i allt högre grad ska fokusera på klimatfrågor och hållbar utveckling. Den nya visionen tar sikte på att göra Norden till världens mest hållbara och integrerade region fram till 2030. Johan Schalin gick i sitt inlägg igenom strukturer och aktörer i samarbetet mellan de nordiska regeringarna.

Den andra delen av utbildningen behandlade gränshinder mellan de nordiska länderna och hur de kan avlägsnas. Ett av de främsta målen för det nordiska samarbetet har varit att slopa gränshindren. Tanken är att skapa ett gränslöst Norden där människor kan flytta, studera och driva företag över gränserna. Markus Lyyra, projektledare på Info Norden Finland, redogjorde för gränshindren från de nordiska medborgarnas synvinkel. Info Norden är Nordiska ministerrådets informationstjänst för dem som vill flytta, studera, arbeta eller starta ett företag i Norden. Också det andra inlägget gällde konkreta gränshinder, särskilt i de nordliga regionerna. Inlägget hölls av Päivi Koivupalo, koordinator på Nordkalottens Gränstjänst. Precis som Info Norden är Nordkalottens Gränstjänst en informationstjänst som främjar gränsöverskridande verksamhet för privatpersoner, företagare, organisationer och myndigheter. Verksamheten fokuserar på gränserna mellan Finland, Sverige och Norge i norr. Det sista inlägget i denna del hölls av Kimmo Sasi, som är Finlands representant i Gränshinderrådet. Han redogjorde för Gränshinderrådets mål och verksamhet. Gränshinderrådet är ett politiskt tillsatt organ som arbetar under Nordiska ministerrådet och har fått i uppdrag av de nordiska regeringarna att befrämja den fria rörligheten inom Norden för såväl enskilda som företag. Det vill underlätta rörligheten i Norden genom att undanröja existerande gränshinder, förebygga så att nya gränshinder inte uppstår och förbättra informationen till medborgare och myndigheter. Ett konkret mål är att årligen undanröja 8–12 gränshinder bland annat i samarbete med Nordiska rådets gränshindergrupp.

I den sista delen av introduktionsutbildningen fick delegationsmedlemmarna information om nordiska samarbetsnätverk i Helsingfors. Representanter för nordiska organisationer och aktörer med hemvist i Finland och Helsingfors var inbjudna. Delegationen fick kortfattad information om åtta olika organisationer och deras verksamhet.

Möten och ministersamråd

Delegationen sammanträdde sju gånger. På mötena behandlades aktuella teman inom det nordiska samarbetet och i delegationen. I januari hörde delegationen inrikesminister Kai Mykkänen och i oktober ministern för nordiskt samarbete och jämställdhet Thomas Blomqvist. Med inrikesminister Mykkänen diskuterade delegationen det nordiska samarbetet med avseende på övergripande säkerhet och samarbete inom beredskap och civilberedskap. Minister Blomqvist hördes om de viktigaste händelserna och framstegen inom det nordiska samarbetet 2019 och om Nordiska ministerrådets budgetar för kommande år. Dessutom informerade ministern delegationen om den nya visionen för det nordiska samarbetet och hur den kommer att förankras och belyste aktuella teman kring nordiskt jämställdhetssamarbete. Delegationen hörde båda ministrarna också om nordiska gränshinder.

På mötena närvarade också experter från en rad områden. Christina Gestrin, särskild representant för Östersjösamarbetet, hördes i januari om miljösamarbetet i Östersjöområdet. Hon informerade delegationen om sin rapport om miljöskyddet i Östersjöområdet, som publicerades i mars 2018. Rapporten bottenar i en oro över att miljösamarbetet i Östersjöområdet, som utvecklats positivt i fyrtio år, har

stagnerat. I september hördes Jarkko Saarimäki, direktör för Finlands cybersäkerhetscenter, av delegationen om det nordiska samarbetet inom övergripande säkerhet, särskilt inom cybersäkerhet. Han betonade betydelsen av öppenhet och förtroende i det nordiska samarbetet och framhöll att förtroendet inom kommunikation och informationssäkerhet är mycket högt i Norden. Tack vare ett avtal om säkerhet kan de nordiska länderna utbyta säkerhetsklassificerad information. Det är en av orsakerna till att det nordiska samarbetet kommit längre än det europeiska samarbetet. På mötet presenterade dessutom ledamot Wille Rydman det arbete kring samhällssäkerhet och övergripande säkerhet i Norden som hade pågått under ledning av rådets presidium.

I delegationens sammanträden deltar ständigt representanter för Ungdomens Nordiska råd och tjänstemän från sekretariatet för nordiskt samarbete vid utrikesministeriet. Dessutom kallades Kimmo Sasi, Finlands representant i Gränshinderrådet, till samtliga möten.

Delegationens yttranden

Under året begärde Nordiska rådets presidium yttrande från de nationella delegationerna om ändring av 73 § i rådets arbetsordning och om processen för evaluering av rådets priser och prisutdelningar. Finlands delegation behandlade frågorna vid arbetsutskottets sammanträde den 13 november och på delegationens ordinarie möte den 4 december.

Paragraf 73 i Nordiska rådets arbetsordning gäller val av ersättare till rådets organ. Finlands delegation ansåg i sitt yttrande att 73 § om val av ersättare inte bör ändras. Vidare ansåg delegation att de nya formuleringar som sekretariatet hade föreslagit var otydliga i jämförelse med den gällande formuleringen. Risken med de nya alternativen är att den finländska delegationens tolkning att delegationen fritt kan välja ersättare till sessionerna inte längre kommer att respekteras. I stället för att ändra formuleringen uppmanar delegationen rådets sekretariat att i samarbete med ländernas och partigruppernas sekretariat ta fram rutiner för att göra valet av ersättare till rådets möten smidigare för alla parter.

Vad beträffar Nordiska rådets priser och prisutdelningar konstaterar delegationen att de fem nordiska priserna har en etablerad ställning och röner uppmärksamhet och att de fortsatt bör delas ut i samband med rådets session. De nationella parlamenten ordnar ett småskaligt prisutdelningsevenemang när de står värd för sessionen. Det behöver enligt delegationen inte vara någon av galaformat utan det räcker med en måttfull tillställning av mindre storlek. Respektive nationella parlament utformar själva tillställningen eftersom det är de som står för innehållet i och kostnaderna för programmet vid prisutdelningen och bekostar lokalerna. I yttrandet uttrycker delegationen också sin bekymring över behandlingen av evalueringen av prisutdelningen och den dithörande processen.

Delegationen hördes av kommunikationsutskottet

Riksdagens kommunikationsutskott bjöd in Finlands delegation till utfrågning om de av rådets rekommendationer från 2017 och 2018 som gällde utskottets arbetsområde. Utfrågningen ordnades den 15 februari och närvarande var ordförande, ledamot Juho Eerola samt delegationsmedlemmarna ledamot Johanna Karimäki och ledamot Katri Kulmuni.

Ari Jalonen, ordförande för kommunikationsutskottet, inledde utfrågningen med att konstatera att det är första gången utskottet hör sakkunniga om Nordiska rådet, men att närmare samarbete förhoppningsvis ska etableras. Ordförande Juho Eerola betonade i sitt anförande vikten av samarbete och växelverkan mellan rådets och riksdagens utskott. Det vore till fördel om samma riksdagsledamöter skulle sitta i samma utskott på nordisk respektive nationell nivå, ansåg han. Vidare föreslog han att verksamhetsberättelsen från Finlands delegation i Nordiska rådet inte bara behandlas i utrikesutskottet utan också kunde behandlas i vissa andra utskottet allt efter prioriteringarna under respektive år. Dessutom föreslog ordförande Eerola att kommunikationsutskottet och delegationen kunde stärka sina relationer så att utskottet kunde höra delegationen redan innan Nordiska rådet fattar ett beslut i relevanta frågor. Då kunde nationella kommentarer och synpunkter bättre förankras i de slutliga rekommendationerna och andra beslut. Av de

aktuella rekommendationerna lyfte ordförande Eerola särskilt fram rekommendationen om en gemensam nordisk e-legitimation och rekommendationen om att avskaffa geoblockering av TV-tjänster.

I sitt anförande pekade Katri Kulmuni på betydelsen av nordiskt transportsamarbete och framförde Nordiska rådets önskan om att ett ministerråd för transportsektorn inrättas. Frånvaron av ett ministerråd för transport är extra problematisk exempelvis när man diskuterar samnordiska transportprojekt i EU. När det gäller en gemensam nordisk e-legitimation betonade hon att vi i all lagstiftning måste beakta de övriga nordiska ländernas system för elektronisk identifiering. Dessutom efterlyste hon nordiskt ledarskap. I egenskap av ordförande för Nordiska rådets utskott för kunskap och kultur i Norden lämnade ledamot Johanna Karimäki ytterligare information om rekommendationen om att avskaffa geoblockering av TV-tjänster, som också ordförande Eerola nämnde i sitt inlägg.

Efter en allmän debatt och frågor diskuterades möjligheten att införa någon typ av regelbundet samarbetsförfarande för ärenden som behandlas i Nordiska rådet. Utskottsordförande Jalonen tog fasta på delegationsordförande Eerolas förslag om att utveckla interaktivt samarbete och om att delegationen kunde höras i utskott redan innan besluten fattas i Nordiska rådet. Ordförande Jalonen avslutade utfrågningen med en önskan om fortsatt kontinuitet i samarbetet mellan delegationen och utskottet och framhöll att det vore till fördel att skapa ett permanent system för samråd.

Framtidsutskottets projekt om framtiden för det nordiska samarbetet

Riksdagens framtidsutskott inledde 2018 ett projekt kring det nordiska samarbetets framtid. Utskottsordförande ledamot Stefan Wallin besökte delegationens sammanträde i juni 2018 och berättade om projektets upplägg och tidsplan. Delegationsmedlemmarna fick uppdaterad information om projektet och en slutrapport om innehållet, när Merja Mäkisalo-Ropponen, vice ordförande i framtidsutskottet, hördes vid delegationsmötet i mars.

Rapporten *Nordens nya relevans* släpptes i riksdagen den 8 mars. Rapporten är en artikelsamling där framtidsutskottet ger kända och erkända nordister tillfälle att klä sina tankar om framtida möjligheter och utmaningar i det nordiska samarbetet i ord. Med rapporten ville framtidsutskottet visa att det i vår föränderliga värld aldrig är fel att väga in det övriga Norden och de möjligheter som nordiskt samarbete medför. Framtidsutskottets ordförande ledamot Stefan Wallin höll i trådarna på rapportsläppet och delegationsordförande Juho Eerola höll ett inlägg. Ordförande Eerola sa att det är fint att se att det nordiska samarbetet och dess framtid väcker intresse i riksdagen och han betonade vikten av växelverkan mellan delegationen och riksdagsutskotten. Vidare underströk han särskilt gränshindren mellan de nordiska länderna och Nordens ställning som föregångare och efterlyste nordiskt ledarskap. Sju av nio artikelförfattare var närvarande och berättade om rapporten. Inlägg gjordes av Mikael Antell, Finlands ambassadör i Norge, Veera Hellman, ordförande för Pohjola-Nordens Ungdomsförbund, Morten Jentoft, journalist på Norges Rundradio NRK, Ole Norrback, minister, Kjell Skoglund, vd för Finsk-svenska handelskammaren, Ulf Sundqvist, tidigare riksdagsledamot och minister, och Teija Tiilikainen, chef för utrikespolitiska institutet.

2.1 Möten där delegationen stod värd

Finlands delegation var värd när Nordiska rådets partigrupper, utskott, arbetsgrupper och presidium sammanträdde i Riksdagshuset den 2–3 september. I samband med mötena ordnade delegationen dessutom en parlamentarisk diskussion om det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet i dag och i framtiden. Temat var "Nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete och vägen framåt". Tanken med det gemensamma mötet var att diskutera vad man lärt sig av Stoltenberg rapporten, hur den ska förankras och vilka prioriteringar som bör ingå i den nya strategin. Thorvald Stoltenbergs rapport publicerades 2009 och innehöll förslag till hur det nordiska samarbetet inom utrikes- och säkerhetspolitik kan fördjupas.

Utskottet för välfärd i Norden hade ett sommarmöte i Åbo och Åland den 24–26 juni. Finlands delegation ordnade mötesprogrammet i Åbo. Teman för sommarmötet var att minska ojämlikheten i hälsa, öka jämställdheten i arbetslivet och skapa bättre villkor för barn och unga med risk att marginaliseras. Ett program kring dessa teman hade byggts upp för utskottsledamöterna. I Åbo besökte utskottet Syvälahti allaktivitetshus och medlemmarna blev informerade om hur Finlands nationella program för utveckling av barn- och familjetjänster har genomförts på det lokala planet. Utskottet besökte också kompetenscentret för invandrare, där besökarna fick information om hur invandrare i Finland stöts för större integration på arbetsmarknaden. Vidare besökte utskottet Me-talo i Pansio, där samarbetet mellan staden och organisationsvärlden i det regionala arbetet var huvudtemat i diskussionen. Dessutom träffade utskottet Minna Arve, stadsdirektör i Åbo, och Max Lönnqvist, ekonomi- och förvaltningsdirektör, i Åbo stadshus. Från Åbo fortsatte utskottet till Brändö skärgårdskommun på Åland via Gustavs och därifrån vidare till Mariehamn.

2.2 Dialog med ministerrådet

Nordiska rådet är det organ som styr Nordiska ministerrådets och de nordiska regeringarnas nordiska samarbete och politik. De främsta arbetsredskapen för medlemmarna i Nordiska rådet är rekommendationer och skriftliga och muntliga frågor till ministerrådet eller till de nordiska ländernas regeringar. Utöver det har Nordiska rådet budgetmakt, det vill säga rådet godkänner ministerrådets årliga budget.

Rekommendationer och politiska dialoger

Nordiska rådet godkänner rekommendationer och framställningar som är uppmaningar till ministerråden inom olika områden eller till en eller flera av de nordiska regeringarna att vidta åtgärder. Nordiska rådet godkänner årligen cirka 35 rekommendationer och framställningar. Årets rekommendationer och framställningar finns i bilaga 3.

Sedan 2016 har Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet kunnat föra en politisk dialog, det vill säga en dialog mellan de ansvariga ministrarna och medlemmarna i rådet, om det råder oenighet om rekommendationer och om ministerrådets eller regeringarnas svar på rekommendationen enligt rådet inte är tillfredsställande. En rekommendation anses vara slutbehandlad efter en politisk dialog. Om rådet vill sätta fokus på frågan måste en ny rekommendation lämnas in, och det kan ske tidigast nästa budgetår. Beroende på rekommendationens karaktär kan den politiska dialogen föras vid ett ministermöte, en session, ett utskottsmöte, ett utomstående möte eller ett gemensamt möte. Möjligheten att föra en politisk dialog garanterar att de rekommendationer som är under behandling är aktuella.

I januari förde utskottet för tillväxt och utveckling i Norden en politisk dialog om samarbete inom turismen. I dialogen deltog utöver utskottsmedlemmarna också Thórdís Kolbrún Gylfadóttir, Islands minister för turism, industri och innovation. Tanken med dialogen var att diskutera hur samarbete i större utsträckning kunde bedrivas inom ramen för de nordiska organisationerna för turistfrämjande för att locka turister till alla nordiska länder. Dessutom ville man diskutera hur det praktiska resultatet av turistfrämjande går att mäta. Vidare presenterade ministern bästa praxis och framtidsplaner för turistfrämjande på Island. Under våren utarbetade de nordiska turistministrarna en handlingsplan för fortsatt nordiskt samarbete inom turistnäringen.

I maj förde utskottet för välfärd i Norden och utskottet för tillväxt och utveckling i Norden en politisk dialog med Nordiska ministerrådet för digitalisering (MR-DIGITAL) om en elektronisk legitimation i Norden (eID). Den gemensamma legitimationen är tänkt att vara nyckeln till banktjänster, arbete, studier och gränsöverskridande handel och dess införande skulle avlägsna gränshinder mellan länderna. Diskussionen om en nordisk elektronisk legitimation har pågått i Nordiska rådet sedan 2015. Det var då mittengruppen lade fram ett förslag till nordiskt medborgarskap och nordiskt personnummer. I utskottet flyttades fokus från gemensamt nordiskt personnummer till gemensam nordisk e-legitimation. Förslaget godkändes på

sessionen i Helsingfors 2017, när Nordiska rådet lade fram två rekommendationer för Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna. Av svaren från regeringarna framgick det att de har samma mål som rådet, det vill säga att de vill införa ömsesidigt godkännande av en elektronisk legitimation. Utskottet för välfärd i Norden behandlade svaren och ansåg det fortfarande vara nödvändigt att hålla fast vid målet och diskutera hur Norden kan möta utmaningarna.

Vid den politiska dialogen i maj företrädde Nordiska rådet av Bente Stein Mathisen, ordförande för utskottet för välfärd i Norden, och Pyry Niemi, ordförande för utskottet för tillväxt och utveckling i Norden. De underströk att de nordiska parlamentarikerna har stora förväntningar på ministerrådets digitaliseringsarbete och att båda utskotten noga bevakar ministerrådets åtgärder för att införa en nordisk elektronisk legitimation. Finlands kommunikationsminister Anne Berner konstaterade att det är viktigt att föra en politisk dialog om frågorna och att Nordiska ministerrådet vill följa och verkställa Nordiska rådets rekommendationer. Hon påpekade också att det är viktigt att de nordiska myndigheterna samarbetar för att lösa problemen med en nordisk legitimation.

I september förde Pyry Niemi, ordförande för utskottet för tillväxt och utveckling i Norden, en politisk dialog med Islands utbildningsminister för att följa upp hur rekommendationen om livslångt lärande behandlades på regeringsnivå efter att rapporten *Kompetens ur ett arbetslivsperspektiv* hade kommit ut. Rapporten hade publicerats av Nordiska nätverket för vuxenutbildning (NVL). Efter dialogen kom man överens om att den ansvariga ministern lämnar en lägesrapport till utskottet i början av 2020.

Skriftliga och muntliga frågor

Medlemmarna i Nordiska rådet har rätt att ställa frågor till regeringarna eller Nordiska ministerrådet. Medlemmarna kan också ställa frågor tillsammans med andra medlemmar i utskotten eller partigrupperna. Frågorna kan gälla nordiskt samarbete i allmänhet eller någon rapport eller något meddelande som frågeställaren vill ha mer information om. Frågor kan alltså inte ställas om teman som enbart faller inom området inrikespolitik. En fråga ska innehålla en kort motivering där det framgår varför den ställs. En skriftlig fråga ska besvaras inom sex veckor från det frågan ställdes, och ministern ska underteckna den. På frågestunden under sessionen kan medlemmarna ställa muntliga frågor direkt till den behöriga ministern i vilket som helst land eller självstyrande område.

Under året ställde medlemmarna i Finlands delegation skriftliga frågor främst inom ramen för något utskott. Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden ställde en fråga till de nordiska regeringarna om digitala bipacksedlar för läkemedel och om gemensam upphandling av läkemedel. Det anknyttande EU-direktivet föreskriver att det i varje land ska finnas en bipacksedel på landets språk i läkemedelsförpackningen innan läkemedlet kan säljas i respektive land. Läget skapar problem för små länder och språkområden, bland annat Island. Kravet höjer kostnaderna och försvårar dessutom Islands möjligheter att samarbeta med andra länder vid upphandling av i synnerhet dyra läkemedel. Utskottet ville veta om Norden tillsammans vill få till stånd ändringar i EU-direktivet så att kravet på bipacksedel i läkemedelsförpackningar i stället blir ett krav på att apoteken ska skriva ut bipacksedeln på ett språk som kunden förstår. Ett annat alternativ är att länderna ska arbeta för ett krav på att alla läkemedel som säljs i Norden har bipacksedel på samtliga nordiska språk.

Utskottet för välfärd i Norden bad Nordiska ministerrådet svara på frågan hur de nordiska länderna vill säkerställa att internationella adoptioner är lagliga och att barnets bästa respekteras. Frågan har samband med ett medlemsförslag från Nordisk grön vänster om att stoppa adoptioner från diktaturer eller osäkra länder. Utskottet beslutade att inte fortsätta behandla medlemsförslaget, men ville i stället rikta en fråga till ministerrådet. Under året behandlade utskottet för välfärd i Norden en befolkningsstudie om Grönland från 2018. Den pekade på mycket allvarliga missförhållanden, bland annat alkoholproblem, familjevåld, sexuellt utnyttjande och självmordstankar. Utskottet frågade Nordiska ministerrådet vilka konkreta åtgärder ministerrådet avser att vidta för att följa upp de missförhållanden som kommer fram i

befolkningsstudien och hur de frågor som studien lyfter fram kan behandlas på nordisk nivå, och utan att urfolkens synpunkter åsidosätts. Frågan om konkreta åtgärder ställdes också till den danska och den grönländska regeringen.

Utskottet för ett hållbart Norden frågade Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna om åtgärder för att minska matsvinnet. Utskottet ville veta om ministerrådet ämnar utarbeta en konkret handlingsplan för att nå målet att minska matsvinnet med 50 procent fram till 2030. De nordiska regeringarna fick frågan om de har lagt upp eller planerar att lägga upp konkreta mål för att minska matsvinnet inom de viktigaste sektorerna och om de har utarbetat konkreta handlingsplaner för att minska matsvinnet.

Ledamot Mikko Kärnä, medlem i Finlands delegation, ställde en skriftlig fråga till den norska regeringen om Norges nationella oljefond och ville veta om Norge anser sig ha en moralisk skyldighet att använda oljefondens medel för att bekämpa klimatförändringen, och hur man i så fall tänker agera.

3. Rörlighet i Norden och undanröjande av gränshinder

Ett av de främsta målen med det nordiska samarbetet är att avlägsna gränshindren. Med gränshinder avses lagar och offentliga regler eller offentlig praxis som hindrar personers rörlighet eller företags gränsöverskridande verksamhet i de nordiska länderna. Tanken är att skapa ett gränslöst Norden där människor kan flytta, studera och driva företag över gränserna. Rörligheten mellan de nordiska länderna främjar ekonomisk tillväxt och skapar nya arbetsmöjligheter.

Nordiska rådets gränshinderarbete

På parlamentarisk nivå utförs gränshinderarbetet centraliserat, inte bara i utskotten utan också i gränshindergruppen, där ärendena behandlas ur ett helhetsperspektiv. Arbetsgruppen sammanträder fyra till fem gånger om året och där ingår medlemmar från samtliga medlemsländer, utskott och partigrupper. Gruppen är en förbindelselänk i gränshinderarbetet mellan utskotten å ena sidan mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet å andra sidan. Den stöder Gränshinderrådet i dess arbete genom att trycka på parlamentariskt eller genom att följa upp behandlingen av något gränshinder extra noga. Därför möts arbetsgruppen och Gränshinderrådet en eller två gånger om året utöver de ordinarie mötena och en av medlemmarna i arbetsgruppen är också medlem i Nordiska ministerrådets Gränshinderråd.

Förra valperioden var ledamot Katri Kulmuni, medlem i Finlands delegation, ordförande för arbetsgruppen. Efter riksdagsvalet utsåg delegationen ledamot Lulu Ranne till medlem i arbetsgruppen från och med september 2019. För att Norden verkligen ska kunna bli världens bäst integrerade region måste mobiliteten förbättras och fler gränshinder avskaffas. Ledamöter har redan en längre tid varit inne på att harmonisera byggnadsstandarderna och stärka klimatperspektivet i den nordiska byggbranschen. Vid sidan av sjösäkerhet och logistik fick temat stor synlighet när utskottet för tillväxt och utveckling i Norden sammanträdde i Göteborg i juni. Där fick medlemmarna träffa representanter för byggnadsindustrin i Norden. Byggnadsindustrin har inte per automatik förhållit sig positiv till förslaget eftersom den har sina egna ekonomiska intressen. På sommarmötet informerade Lulu Ranne om den pågående debatten i Finland och efterlyste mer diskussion om träbyggande.

En särskild fråga med anknytning till gränshinder som Finlands delegation lyfte fram var ett beslut av EU-domstolen som är av relevans för de pensioner som Sverige betalar ut till andra länder. Delegationen hade fått reda på frågan redan året innan och hade velat följa upp hur den utvecklades. I sin dom ansåg EU-domstolen den svenska garantipensionen vara en minimipension enligt en EU-förordning, när den fören domen hade betraktats som en så kallad vanlig pension enligt förordningen. Sverige har också tolkat domen så att den svenska garantipensionen inte längre behöver betalas ut till utlandet. Domen gäller bara garantipensionen och påverkar till exempel inte ATP-pensioner från Sverige. I Finland bor det cirka 17 000 personer med garantipension från Sverige. Jonna Salmela, jurist på FPA:s kompetenscenter för

internationella ärenden, informerade på mötet i december delegationen om hur ärendet framskrider. Sverige måste nu räkna om de nuvarande garantipensionerna för personer bosatta i Sverige. Sverige har dessutom stiftat en temporär lag som gör att garantipension kan betalas ut till EU- och EES-länder samt Schweiz till och med slutet av 2020. Vidare har Sverige tillsatt en utredningsgrupp som ska titta på hur garantipensionen bör utformas i fortsättningen i ljuset av den nya juridiska tolkningen. Rapporten offentliggörs senast den 31 maj 2020.

Gränshinderrådets arbete och prioriterade gränshinder 2019

Gränshinderrådet är ett politiskt organ, som fått i uppdrag av de nordiska ländernas regeringar att arbeta för fri rörlighet för enskilda personer och företag i Norden. De nationella medlemmarna i Gränshinderrådet alternerar årligen som ordförande beroende på vilket land som för tillfället är ordförande för Nordiska ministerrådet. Ordföranden leder arbetet tillsammans med generalsekreteraren för Nordiska ministerrådet. Gränshinderrådet fick 2017 ett starkare politiskt uppdrag, och de nordiska samarbetsministrarna breddade uppdraget 2018. Exempelvis fick de nationella medlemmarna större frihet att ordna möten med ansvariga ministrar, ministerier och myndigheter för att medverka till att lösa gränshinderproblem.

Under året prioriterade Gränshinderrådet hinder som drabbar näringslivet och medborgare som arbetar i något annat nordiskt land än sitt hemland. Sett ur finländsk synvinkel har rätten till arbetslöshetsersättning i Sverige vid uppsägning eller permittering i Finland varit ett av de mest aktuella gränshindren. Vad gäller sociala förmåner har det varit oklart till vilket land det hör att betala ut förmånerna. Vidare har rådet fokuserat på bland annat gränsöverskridande värdetransporter, exempelvis mellan Torneå och Haparanda, tull- och momsinsättningar vid export av varor, anmälan om dödsfall mellan registermyndigheterna, vissa byggregler, yrkeskompetens, digitala verktyg och samnordisk statistik. I Gränshinderrådet företrädts Finland av Kimmo Sasi, som rapporterar det aktuella gränshinderläget på delegationens möten. På januarimötet diskuterade Gränshinderrådet i synnerhet Beneluxländernas bästa praxis för att avlägsna gränshinder och EU:s mekanism för att avskaffa gränshinder mellan EU-länderna. Vid septembermötet diskuterade rådet en uppdatering av gränshinderdatabasen och statistikprocessen för gränshinder. I oktober gav Kimmo Sasi en lägesrapport om gränshinder för arbetslöshetsersättningar mellan Finland och Sverige vid permitteringar, säkra datakommunikationsförbindelser mellan de nordiska myndigheterna, gränsöverskridande värdetransporter och eventuellt utbyte av statistiska uppgifter mellan de nordiska länderna.

Medlemsförslag om att inrätta nationella rådgivningskommittéer

I juli 2017 lade finska delegationen fram ett medlemsförslag, där de övriga nordiska länderna uppmanas att organisera gränshinderarbetet förvaltningsövergripande. Medlemsförslaget presenterades på rådets session i Helsingfors 2017 och antogs som rekommendation på sessionen i Oslo 2018. Följaktligen rekommenderar Nordiska rådet de nordiska regeringarna att se över hur de organiserar gränshinderarbetet på nationell nivå. Detta gäller dels hur informationsutbudet är utformat, hur myndigheter upptäcker hinder och problem och hur frågor förs vidare till ministerier, dels samordning och lösning av gränshinder som uppdragas av såväl Gränshinderrådet och nationella myndigheter och ministerier. I den typen av nationell översyn av gränshinderarbetet kan länderna dra nytta av arbetet i Finlands rådgivningskommitté.

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden fick ett svar på rekommendationen från regeringarna som det behandlade i september och ansåg vara bristfälligt. Utskottet har därför för avsikt att inleda en politisk dialog med regeringarna om frågan 2020. Tanken är att ta reda på hur länderna kunde samordna och hantera gränshinder effektivare och mer samordnat inom sin nationella förvaltning.

Gränshinderdebatt i riksdagen 2020

På Nordiska rådets session i Stockholm deltog de nordiska talmännen i rådets toppmöte och hade dessutom ett eget möte under sessionsveckan om nordiska gränshinder och hur de kan avskaffas. En tjänsteman från Gränshinderrådets sekretariat vid Nordiska ministerrådet talade om aktuella frågor kring gränshinder och redogjorde för läget för prioriterade gränshinder. I början av 2020 kommer riksdagen att debattera nordiska gränshinder och hur de kan avskaffas.

4. Nordisk vision

Ny vision för det nordiska samarbetet

På ett möte i augusti kom de nordiska statsministrarna överens om att det nordiska samarbetet i fortsättningen i allt högre grad ska fokusera på klimatförändringen och hållbar utveckling. Ambitionen med Nordiska ministerrådets nya vision är att göra Norden till världens mest hållbara och integrerade region fram till 2030.

Visionen innehåller tre strategiska insatsområden:

- 1) Ett grönt Norden – Tillsammans ska vi främja en grön omställning av våra samhällen och arbeta för koldioxidneutralitet och en hållbar cirkulär och biobaserad ekonomi.
- 2) Ett konkurrenskraftigt Norden – Tillsammans ska vi främja grön tillväxt i Norden baserad på kunskap, innovation, mobilitet och digital integration.
- 3) Ett socialt hållbart Norden – Tillsammans ska vi främja en inkluderande, jämställd och sammanhängande region med gemensamma värderingar och stärkt kulturutbyte och välfärd.

Nordiska rådets ståndpunkt har varit att det explicit handlar om Nordiska ministerrådets vision eftersom rådet inte har varit med och utarbetat den. Thomas Blomqvist, minister för nordiskt samarbete och jämställdhet, bjöds in till delegations möte oktober för att bland annat höras om den nya visionen. Delegationen ville framför allt veta hur ministerrådet ser på Nordiska rådets roll för att omsätta den nya visionen. Minister Blomqvist berättade att Paula Lehtomäki, generalsekreterare på ministerrådet, under höstens gång besöker samtliga nordiska huvudstäder för att föra en dialog om genomförandet av den nya visionen med företrädare för frivilligorganisationer och näringsliv. Han tillade att också parlamentariker är välkomna till träffarna. Samarbetsministrarna har också ålagt ministerrådets sekretariat att vara i kontakt med Nordiska rådet. Det första tillfället att föra diskussioner var ett möte som samarbetsministrarna och Nordiska rådets presidium hade i samband med sessionen i Stockholm.

Vid sessionen i Stockholm presenterades den nya visionen för det nordiska samarbetet av Islands samarbetsminister Sigurður Ingi Jóhannsson. Visionen kommer att ha stora konsekvenser såväl för budgeten som för det praktiska samarbetet i ministerrådet. Minister Jóhannsson konstaterade att det var viktigt att visionen godkändes men att det egentliga arbetet tar vid först därefter. Ministerrådet har startat nästa fas i processen och den inbegriper en vision för att utarbeta handlingsplaner för de tre strategiska insatsområdena. Minister Jóhannsson uttryckte en förhoppning om en omfattande dialog om att förankra den nya visionen inom alla samhällssektorer, civilsamhället och i synnerhet inom Nordiska rådet. I debatten under sessionen framförde medlemmarna en viss kritik, inte så mycket mot innehållet i visionen, men mot själva processen, eftersom Nordiska rådet inte hade involverats. Rådspresidenten Hans Wallmark inskräpte att det krävs en dialog och nära relationer mellan regeringar, regeringsföreträdare och parlamentariker, om målet en gång är att göra Norden till världens mest hållbara och integrerade region – en fråga som alla är eniga om.

Ordförandeskap 2019

Sverige var ordförande i Nordiska rådet 2019. Temat för Sveriges ordförandeskapsprogram var "Norden var dag – demokrati och folklig förankring". Mellan 2018 och 2022 uppmärksammar och högtidlighåller Sveriges riksdag att det har gått hundra år sedan demokratins genombrott i Sverige. Därför satte det svenska ordförandeskapet fokus på demokratins betydelse för välfärden i Norden. De nordiska länderna präglas av social tillit och det är en viktig beståndsdel i främjandet av politiskt engagemang och demokratisk utveckling i samhället i stort. Demokratins grundläggande principer – allmän och lika rösträtt, jämställdhet mellan könen och offentlighetsprincipen – har delvis uppnåtts genom medborgerligt engagemang och folklig förankring. Sverige lyfte i sitt ordförandeskapsprogram också fram de nordiska ländernas unika samarbete och dess fundament, nämligen den breda folkliga förankringen. Under året firade även Föreningen Norden 100 år.

Det svenska ordförandeskapets program byggde på fyra teman: 1) jämställdhet, 2) digitalisering och digital kompetens, 3) gränshinder och 4) klimat. Samtliga teman behandlades med särskilt avseende på demokrati. Under året ordnade den svenska delegationen två seminarier där temat var klimat respektive jämställdhet. Temana för det svenska ordförandeskapet fick också genomslag i temasessionen 2019, som behandlade "Jämställdhet – en förutsättning för demokrati".

Sessionen 2018 valde Jessica Polfjärd från konservativa gruppen till rådspresident och Gunilla Carlsson från den socialdemokratiska gruppen till vice president 2019. Det blev dock exceptionellt nog presidentbyte under pågående mandattid, när Jessica Polfjärd i maj valdes till svensk ledamot i Europaparlamentet. Hon avstod därför från uppdraget som riksdagsledamot och president i Nordiska rådet. Vid sitt möte i juni utsåg presidiet Hans Wallmark från konservativa gruppen till ny president.

Island var 2019 ordförande för Nordiska ministerrådet som är de nordiska regeringarnas officiella samarbetsorgan. Prioriteringar under Islands ordförandeskap var 1) de unga, 2) havsmiljön och 3) hållbar turism. Island ville inkludera de nordiska prioriteringarna beträffande jämställdhet, digitalisering, hållbar utveckling och FN:s hållbarhetsmål i sitt ordförandeskapsprogram. Ambitionen var att de unga själva skulle komma med idéer om nordiska lösningar. Island fokuserade på de unga i projekt inom utbildning, kultur och hälsa, där tonvikten låg på aktiv medverkan och dialog med företrädare för de unga. Fokusområdet "Havet – blå tillväxt i Norden" baserade sig på den ledarposition som Norden har åtagit sig på området nationellt, regionalt och globalt. Man utgick också från det nordiska samarbetet generellt kring hållbar användning av och skydd av havets resurser. Inom temat hållbar turism fokuserade Islands ordförandeskap på samarbete mellan de nordiska länderna, där målet var att uppnå balans mellan tillväxt och skydd i utvecklingen av hållbar turism. Man satsade på att skapa en överblick över ländernas gemensamma utmaningar och politik på området. Det isländska ordförandeskapsprogrammet gick under namnet "Goda genvägar". Rubriken tar avstamp i *Hávamál*, vikingarnas nästan tusen år gamla eddapoesi. Hávamál är en dikt med tänkespråk och den förmedlar lärdomen att det alltid finns en genväg till en vän. Rubriken för Islands ordförandeskap syftar på vänskapen mellan de nordiska länderna, som bland annat avspeglas i rörlighet och ett starkt internt samarbete.

5. Parlamentariskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete i Norden

Utöver frågor inom utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik behandlar Nordiska rådet i allt större utsträckning också frågor kring beredskap, säkerhet och kritisk infrastruktur. I oktober antog Nordiska rådets session en strategi för samhällssäkerhet, och samtidigt med utskottsmötena i september hölls ett seminarium om samma ämne. Presidiet ansvarar inom Nordiska rådet för det parlamentariska samarbetet inom utrikes- och säkerhetspolitiken. Till exempel i samband med presidiemötet i december hölls ett

seminarium om Kina, där de nordiska ländernas relationer till Kina och Kinas betydelse för Norden behandlades.

Presidiet och de nordiska statsministrarna, utrikesministrarna och samarbetsministrarna träffas regelbundet bland annat vid rådsessionerna. På mötena under sessionen 2019 debatterades aktuella teman, bland dem särskilt fredsfrämjande, samhällssäkerhet och den nya Stoltenberg rapporten. På sessionen debatterades internationell politik, och dessutom presenterade de nordiska ministrarna en utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse.

5.1 Utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete

Presidiets möte med nordiska ministrar och internationella gäster

På sessionen i Stockholm träffade presidiet de nordiska stats-, utrikes- och samarbetsministrarna för att diskutera aktuella frågor med dem. Presidiet träffade också Islands premiärminister Katrín Jakobsdóttir för att diskutera Nordiska ministerrådets nya vision. På presidiets möte med de nordiska utrikesministrarna behandlades säkerhetssituationen i Nordens närområden, Östersjöregionen och de nordliga områdena. Dessutom diskuterades Nordens roll och hur de nordiska länderna påverkas av bland annat brexit, handelskriget mellan Förenta staterna och Kina, Kinas politik, Rysslands politik, Ukrainakrisen och människorättsfrågor. Samarbetsministrarna och presidiet förde diskussioner om ministerrådets budget, gränshinder, lagstiftningsarbete och den nya nordiska visionen. På agendan för presidiets möte med Västnordiska rådet fanns samarbetet under det gångna året, ett gemensamt seminarium 2020, den geopolitiska situationen i Arktis och ett separat samarbetsavtal.

Utrikesministrarnas redogörelse vid sessionen

Islands utrikesminister Guðlaugur Þór Þórðarson presenterade den utrikespolitiska redogörelsen på de nordiska utrikesministrarnas vägnar. Han lyfte fram utmaningarna med klimatförändringen, Nordens arktiska politik och Islands ordförandeskap i Arktiska rådet. De nordiska länderna bör genom samarbete och kunskap skapa nya klimatlösningar och ta vara på de ekonomiska möjligheterna att stötta människorna i Arktis. Det är viktigt att samarbetet följer internationella regler och att Arktis står utanför internationella spänningar. I dagsläget kräver de internationella förhållandena större samarbete med allierade, bland annat med Förenta staterna, som visar stort intresse för Arktis.

Utrikesministrarna beslutade utse Björn Bjarnason, tidigare isländsk minister, att utarbeta en ny Stoltenberg rapport, som ska vara en fortsättning på den första rapporten från 2009 om den nordiska utrikes- och säkerhetspolitiken. Den nya rapporten och förslagen beräknades vara klara kring mitten av 2020. Stoltenberg rapporten från 2009 resulterade i att de nordiska länderna började samarbeta mer i utrikes- och säkerhetsfrågor. Sedan dess har mycket förändrats, bland annat påtagliga klimatförändringar, näthot och upprepade försök att skada multilateralt internationellt samarbete, internationella organisationer och deras verksamhet och internationell rätt. I ett läge när rättsstaten är hotad är det viktigt att de nordiska länderna försvarar multilateralt internationellt samarbete, fred och mänskliga rättigheter, demokratiska principer och rättsstaten, framhöll minister Bjarnason. Dessutom nämnde utrikesministern brexit samt den tjugoåriga ambassadbyggnaden i Berlin, som är ett exempel på nordiskt samarbete. Vidare diskuterade utrikesministrarna situationen i nordöstra Syrien och samtliga länder fördömde Turkiets förehavanden.

Samma teman lyftes fram i inläggen från de övriga utrikesministrarna. Finlands utrikesminister Pekka Haavisto betonade Afrikas betydelse och underströk fredsfrämjandet där. Han uttryckte önskemål om att Norden också i fortsättningen ska backa upp dessa strävanden. Haavisto redogjorde också för den finska regeringens Afrikapolitik. I sitt inlägg betonade Sveriges utrikesminister Ann Linde demokratiskt arbete och kärnvapenedrustning. Hon ansåg det viktigt med samnordiska och globala satsningar på demokrati.

Redogörelsen följdes av en livlig debatt där rådsmedlemmarna välkomnade förslaget att utarbeta en ny Stoltenberg rapport. Andra teman var säkerhetspolitiken och säkerhetspolitiska utmaningar, läget i Syrien,

den nya europeiska kommissionen och dess politik, den samnordiska inställningen till brexit och åtgärder för kärnvapennedrustning.

Internationella gäster på sessionen

Nordiska rådet samarbetar nära med många internationella och regionala parlamentariska organisationer. Presidiet svarar för internationella relationer och utser rådets medlemmar för internationella rapporteringsuppdrag. Bland de finländska presidiemedlemmarna var ledamot Erkki Tuomioja rapportör för Ryssland, Vitryssland och den nordliga dimensionen och ledamot Wille Rydman rapportör för Storbritannien.

Nordiska rådet hade bjudit in en rad internationella gäster till sessionen i Stockholm. Listan över internationella gäster är vanligen mycket lång, och den här gången hade rådet dessutom bjudit in kanadensiska parlamentariker, både från det nationella parlamentet och från det regionala parlamentet i Quebec. Under sessionen hade gästerna möjlighet att delta i debatterna och framföra sin hälsning under den internationella debatten. På ett lunchmöte diskuterade man med de parlamentariska gästerna. Samtliga inbjudna gäster deltog mötet. Från Finlands delegation deltog ledamot Erkki Tuomioja och ledamot Wille Rydman i mötet.

5.2 Försvarspolitiskt samarbete

Under året diskuterades nordiska försvarspolitiska frågor både på sessionen och vid rådets nordiska försvarspolitiska rundabordsmöte. Under det svenska ordförandeskapet firade dessutom Nordefco, det nordiska försvarssamarbetet, tioårsjubileum.

Försvarsministrarnas redogörelse

På sessionen i Stockholm presenterades regeringarnas försvarsredogörelse av Sveriges försvarsminister Peter Hultqvist. Han redogjorde för aktuella teman och mål för det nordiska försvarssamarbetet Nordefco. Ministrarna har för avsikt att utveckla Nordefco till ett nätverk för kriskonsultation för att ytterligare stärka samarbetet. Norden ser fram emot att genomföra en gemensam övning, Arctic Challenge Exercise, och tanken är att fortsatt satsa på ökad rörlighet inom ramen för projektet Nordic Combat Uniform. Projektet går ut på att ta fram en gemensam stridsuniform för Finland, Sverige, Norge och Danmark som uppfyller framtida krav ute i strid. Minister Hultqvist konstaterade att det bilaterala försvarspolitiska samarbetet mellan de nordiska länderna och det ökande samarbetet inom ramen för Nordefco inte utesluter varandra. Efter redogörelsen följde en livlig debatt om ländernas medlemskap i försvarspolitiska organ.

Nordiska rådets försvarspolitiska rundabordsmöte

Ordförandelandet Sverige ordnade ett rundabordsmöte om det försvarspolitiska samarbetet i Sveriges riksdag den 27 juni. Det centrala temat var hur det nordiska försvarssamarbetet ska kunna utgöra en plattform för att skapa en bredare regional säkerhetslösning. Ett annat centralt tema var hur samarbetet å andra sidan kan stärkas i fredstid och förlängas vid en eventuell kris och konflikt. Till rundabordsmötet var de nordiska försvarsministrarna, ordförandena för de nationella parlamentens försvarsutskott och Nordiska rådets presidium inbjudna. I mötet deltog Erkki Tuomioja, ordförande för Finlands delegation, samt Wille Rydman och Vilhelm Junnila, finländska medlemmar i presidiet.

Ordförande var rådspresident Hans Wallmark. Han sa att parlamentarikerna har en önskan om att stärka den parlamentariska dimensionen i försvarspolitiken. Dessutom framhöll han att samarbetet inom ramen för Nordefco inte har förankrats parlamentariskt. Nordiska rådet ordnar årligen ett försvarspolitiskt rundabordsmöte i det land som är ordförande för Nordefco. Sverige var ordförande för både Nordiska rådet och Nordefco 2019. Finland var värd för motsvarande möte 2017 som ordförandeland både i Nordiska rådet och i Nordefco.

Sveriges försvarsminister Peter Hultqvist blev tvungen att ställa in sitt deltagande och i stället hölls huvudinlägget av statssekreterare Jan-Olof Lind som rapporterade om landvinningar inom Nordefco-

samarbetet och andra aktuella teman. Han talade om vilka prioriteringar Sverige har i sitt ordförandeskapsprogram för Nordefco och hur den nya visionen för det nordiska försvarssamarbetet kommer att genomföras. Vidare beskrev han det säkerhetspolitiska läget i Norden och Rysslands aktiviteter i närområdena. Nordiskt samarbete får en större roll och det kommer samtidigt att innebära tätare försvarssamarbete. Vi kan inte utesluta möjligheten att det uppstår en kris i Nordens närområden. Generalsekreterare Tommy Åkesson, som ledde arbetet med den svenska försvarsredogörelsen, berättade om redogörelsearbetet inklusive processen och tidsramen. Redogörelsen blev klar i maj och där sägs att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Åkesson underströk det operativa samarbetet med Finland och framhöll att det också kan inbegripa annat än samarbete under fredstid.

Efter presentationen av redogörelsen diskuterade medlemmarna i Nordiska rådet, medlemmarna i försvarsutskotten och statssekreteraren de teman som kom fram i inlägget. Ledamot Tuomioja berörde läget och tidsramen för Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse och försvarspolitiska redogörelse efter valet. Han underströk att olika länder ser olika på hotbilder och att det är viktigt med ett trovärdigt nationellt försvar. Finlands inställning till försvarspolitiken är oförändrad och Finland låter inte andra länder använda sitt territorium för fientligt ändamål, underströk han. Ledamot Rydman framhöll att det måste finnas operativt och annat gränssamarbete med grannen i öst, men att man inte får vara naiv och alltid måste vara beredd på det värsta. Andra teman som lyftes fram under debatten var betydelsen av nordiskt samarbete och eventuella gränser för samarbetet, verksamhetssätt och resursanvändning i krissituationer, FN:s fredsfrämjande och konventionen om förbud mot kärnvapen, könsneutral militärtjänst, feministisk utrikespolitik, läget i Ukraina och EU:s försvarssamarbete och dess eventuella gränser. I slutet av rundabordsmötet sammanfattades mötet av Gunilla Carlsson, vice ordförande för Sveriges delegation i Nordiska rådet.

I anslutning till rundabordsmötet diskuterades rapporten (*Strategisk utblick och totalförsvarets tillväxt*) från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) under lunchen som den svenska delegationen bjöd på. Niklas Roszbach, FOI, redogjorde för rapporten och det svenska försvarets närhistoria. Under den efterföljande diskussionen kom frågor upp kring de nordiska ländernas försvarslösningar, vikten av samarbete i Norden, samhällssäkerhet, fredsfrämjande i de nordiska länderna och försvarskostnader.

5.3 Fredsförmedling

Fredsfrämjande och fredsbyggande har de senaste åren varit starkt framme i Nordiska rådet. På sessionen 2017 talade president Martti Ahtisaari, som belönats med Nobels fredspris. Sessionen godkände också rådets rekommendation om stärkt fredsfrämjande som ett nordiskt varumärke. Rekommendationen innehöll flera åtgärdsförslag för de nordiska regeringarna och ministerrådet, bland annat ett förslag om en redogörelse om fredsfrämjande. Rapporten utarbetades av Center for Resolution of International Conflicts (CRIC) vid Köpenhamns universitet och resultaten offentliggjordes på ett seminarium den 9 april på Nordiska rådets temasession i Köpenhamn. Rapporten *New Nordic Peace: Nordic Peace and Conflict Resolution Efforts* lägger fast att Norden nu har en bra chans och samtidigt större vilja att vidga samarbetet kring fredsfrämjande och konfliktlösning.

Seminarier om fredsfrämjande öppnades av Jessica Polfjärd, president i Nordiska rådet, och hon underströk att det nu är dags att stärka samarbetet. Hon betonade också att klimatomställningen intar en viktig roll i fredsfrämjande. Författarna till rapporten, Isabel Bramsen och Anine Hagemann, belyste rapporten och dess bakgrund. För närvarande är västerländska värderingar väldigt utsatta och USA:s roll är oklar samtidigt som EU:s ställning har försvagats. Den internationella politiska utvecklingen generellt är en av orsakerna till att Norden är intresserat av samarbete kring fredsfrämjande. Rapportförfattarna hade intervjuat 32 personer och deras slutsats var att Norden redan nu har mycket samarbete inom fredsfrämjande på alla nivåer. Terminologin är en av de viktigaste skillnaderna mellan de nordiska länderna, eftersom de använder olika termer när de talar om fredsfrämjande. Vidare har länderna olika prioriteringar. Starkt multilateralt samarbete är ett annat relevant element i det nordiska samarbetet.

Samarbetet är dessutom mycket pragmatiskt, med bland annat gemensamma lokaler och roterande ordförandeskap. Styrkorna i det nuvarande nordiska samarbetet är: möjligheter att få information, gemensamma värderingar, hög tillit och stark samarbetskultur. Det förekommer också konkurrens mellan länderna, trots att man talar om ett nordiskt fredsvarumärke.

Rapporten lyfter särskilt fram några områden där länderna gärna kan satsa på att öka samarbetet. Det ena gäller kvinnor, fred och säkerhet. Det andra handlar om preventiv konfliktlösning och diplomati. Vidare kan samarbetet utvidgas med hjälp av nätverksbaserat samarbete och utåtriktat nordiskt samarbete. Bland rekommendationerna i rapporten lyfte författarna fram toppmöten, ett visionsdokument, gemensam utbildnings- och övningsverksamhet och inrättande av Nordic Center of Excellence.

Efter presentationen diskuterade panelen de teman som kom upp i rapporten. I panelen ingick Erkki Tuomioja, Nordiska rådets presidium, Christine Smith-Simonsen, avdelningschef på Senter for fredsstudier, Isak Svensson, professor på Uppsala universitet, Magnea Marinósdóttir, isländsk statsvetare, och Christian Friis Bach, generalsekreterare för Dansk Flyktingråd. Paneldeltagarna höll i stor utsträckning med författarna om rekommendationerna och uttalade sig i berömmade ordalag om rapporten. Vissa frågor fick dock enligt dem för lite uppmärksamhet, exempelvis vikten av nedrustning, kopplingen mellan freds- och statsbyggande, stärkt lokal kompetens i fredsprocesser, målen för hållbar utveckling och utmaningar i och med klimatförändringen. Erkki Tuomioja, Nordiska rådets presidium, betonade i sitt inlägg vikten av informellt och pragmatiskt samarbete i Norden. Det finns ett stort intresse för Norden och den nordiska modellen ute i världen. Fördelen med de nordiska länderna är att de har ett starkt civilsamhälle. Fredsförmedling måste också stödjas med budgetmedel samtidigt som man bör undvika nedskärningar i utvecklingssamarbetet, framhöll han. Erkki Tuomioja påpekade också att historien spelar en stor roll i fredsarbetet.

5.4 Regionalt samarbete

Samarbetet mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen

I den internationella strategin fokuserar Nordiska rådet sin internationella verksamhet 2018–2022 på närområdena, det vill säga Baltikum, Arktis och EU. Under året träffade rådet regelbundet företrädare för Baltiska församlingen. Baltiska parlamentariker bjuds varje år in till rådets session och till presidiets sammanträde i december. Företrädare för Baltiska församlingen var närvarande på sessionen i Stockholm i oktober. Dessutom representerade nordiska parlamentariker Nordiska rådet på Baltiska församlingens session i Riga, Lettland, den 28–29 november.

Mötet mellan Nordiska rådets presidium och Baltiska församlingen ägde rum i Norge den 9–10 december. Där enades man om prioriteringarna för samarbetet de kommande två åren ("Priorities of Cooperation between the Baltic Assembly and the Nordic Council 2020–2021"). Tonvikten ligger på utrikes- och säkerhetspolitik inklusive klimat- och energifrågor, samhällssäkerhet samt dessutom bland annat samarbete inom miljö, transport och infrastruktur och digitalisering. Samarbetsavtalet finns i bilaga 6.

Samarbete med Ryssland

På sessionen i Stockholm träffade presidiet utöver en rad andra internationella gäster också en delegation från Nordvästra Rysslands parlamentariska församling (PANWR) bestående av företrädare för Ryska federationens дума och överhus, alltså federationsrådet, och flera regionala lagstiftande organ. Duman företrädades av Olga Epifanova (vice ordförande), Anton Morozov, Grigorij Ledkov och Aleksej Kornienko, federationsrådet av Alexander Akimov, Anna Otke och Mikhail Ponomarev, och PANWR av Natalia Vedisjtsjeva (vice ordförande i Murmansks regionparlament och ordförande för PANWR-kommittén) och Marina Gumennikova från Karelen. Av de finländska riksdagsledamöterna deltog ledamot Erkki Tuomioja, ordförande för Finlands delegation, och ledamot Wille Rydman.

Olga Epifanova, ordförande för den ryska delegationen och en av åtta vice ordförande för duman, uppskattade att den parlamentariska dialogen mellan Nordiska rådet och Ryssland fortsätter, om än i

stympad form, trots det spända internationella läget. Hon ansåg också att de studieresor till Norden som ryska parlamentariker kunnat delta i hade varit informativa och nyttiga. De nordiska parlamenten står turvis värd för en tematisk studieresa som årligen ordnas för ryska parlamentariker och tonvikten läggs vid att presentera bästa praxis i Norden. Året innan, 2018, gick resan till Norge med arktiskt samarbete samt frivilligorganisationers och icke-statliga organisationers (NGO) arbete för miljöns bästa som studieteman. Årets studieresa gick till Danmark, där gästerna fick stifta bekantskap med de nordiska organisationerna och deras verksamhet och med samarbete med journalister och press. Studieresan 2020 äger rum i juni och koncentreras till Helsingforsområdet. Finlands delegation är värd för resan. Resan är inriktad på teman som bästa praxis, samarbetsmöjligheter och utbildning inom avfallshantering och materialåtervinning. Erkki Tuomioja, Nordiska rådets rapportör för Ryssland, bjöd in de ryska parlamentarikerna att komma på en studieresa till Finland 2020.

Samarbete med Vitryssland

Nordiska rådets årliga möte med Vitryssland arrangerades i Stockholm, i Sveriges riksdag den 8 maj. Redan länge har Nordiska rådet på träffen med vitryska representanter lyft fram den demokratiska utvecklingen i landet. Huvudtemat var det dåliga läget för pressfriheten i Vitryssland. En fråga som särskilt väckte debatt var om det har skett några förändringar i landet sedan det senaste mötet, i exempelvis med revideringen av vallagen. Det är ett faktum att det finns stora skillnader i oppositionspartiernas och regeringens syn på läget i landet.

På plats var elva representanter för oppositionen och civilsamhället i Vitryssland plus en ledamot från Vitrysslands parlament. Erkki Tuomioja, Nordiska rådets rapportör för Vitryssland, var ordförande i en rundabordsdebatt, där också medlemmar i Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och Baltiska församlingen deltog. Tanken var bland annat att möjliggöra en politisk dialog mellan representanter för oppositionen, frivilligorganisationerna och de styrande partierna i Vitryssland. Mötet skulle också vara en plattform för att arbeta för den demokratiska utvecklingen i landet och främja yttrandefrihet, tolerans och jämlikhet. Mötet om Vitryssland har arrangerats i Vilnius tillsammans med Baltiska församlingen sedan 2007. Mötet 2018 ordnades i Finland och riksdagen var värd.

I Stockholm inskräppte mötesordförande Erkki Tuomioja att dialogen med Vitryssland är värdefull för Nordiska rådet och uttryckte sin tillfredsställelse över att Baltiska församlingen var med. Han lyfte särskilt fram revideringen av vallagen och hörde sig för om läget.

Journalisten Åsa Ohlsson var huvudtalare och berättade om pressfriheten och journalisternas situation i Vitryssland. Enligt henne varierar pressfriheten beroende på tidpunkten för val: pressfriheten är större ju längre bort från ett val och mindre desto närmare förestående ett val är. Vitryssland är det land i Europa där pressfriheten är mest hotad. Landet ligger på plats 153 när det gäller pressfrihet (Afghanistan på plats 120). Det är farligt att vara journalist i Vitryssland och man kan lätt bli åtalad. Ett problem är landets lagstiftning om massmedier, som gör det möjligt för journalister att bara arbeta med statliga massmedieföretag. Privat ackreditering går inte att få och därför går det inte att arbeta som oberoende journalist. Journalister får böter, åtalas och hamnar i fängelse. Åsa Ohlsson talade för att använda befintliga strukturer och nämnde EU:s östliga partnerskap och OSSE som exempel. Det vore viktigt att hålla kontakten med och stödja frivilligorganisationer, bland annat genom rundabordsmöten. Vid alla möten med vitryska myndigheter bör demokrati och pressfrihet lyftas upp som den viktigaste frågan på agendan. Det finns ingen demokrati utan pressfrihet.

I diskussionen framförde oppositionen och civilsamhällets representanter sin uppfattning att människorättssituationen inte har förbättrats sedan förra mötet. På många punkter var oppositionen och frivilligorganisationerna av annan åsikt än de regeringstroga parlamentarikerna, särskilt kring frågan i vilken utsträckning opposition och frivilligorganisationer blir hörda och hur det är ställt med pressfriheten. Den vitryska regeringen försöker fortfarande kväva den politiska aktiviteten och det politiska

handlingsutrymmet minskar ytterligare när presidentvalet närmar sig. Oppositionsföreträdarna uppgav att ekonomiska sanktioner och diverse påverkningsmetoder är ett stort problem för journalister i Vitryssland.

Ordförande Tuomioja avslutade mötet med att framhålla att Nordiska rådet också i fortsättningen kommer att ordna mötena och föra en dialog med representanter för Vitryssland. Han underströk att detta är viktigt för att de aktuella problemen ska lyftas fram i syfte att generera en positiv utveckling i Vitryssland. Utvecklingen i Vitryssland har emellertid inte gått framåt sedan mötet i Helsingfors 2018, och på mötet fick rådet oroväckande uppgifter om till exempel reformen av vallagstiftningen, pressfriheten och de mänskliga rättigheterna. Ordföranden konstaterade att Nordiska rådets möte om Vitryssland i framtiden eventuellt kan äga rum i Minsk, där man kan få mer information om yttrande- och pressfriheten. Det är viktigt att allmänheten blir informerad om de teman som behandlas och de synpunkter som kommer fram på mötet. Därför kommer Nordiska rådet att fortsätta dialogen med Vitryssland.

Östersjösamarbete

Många frågor om Östersjösamarbetet behandlas också i Nordiska rådets utskott. Därför har Parlamentariska Östersjökonferensen (BSPC), som sammanför parlamentariker och tjänstemän från samtliga Östersjöländer, varit ett viktigt forum och en betrodd samarbetspartner för Nordiska rådet ända sedan järnridåns fall.

I augusti sammanträdde Östersjökonferensen i Oslo och mötet avslutade samtidigt Norges ordförandeskap i BSPC. Frågor som kom upp var samarbetet kring Östersjön, framtidens arbetsliv i regionen och ländernas kapacitet för digitaliseringen. Vidare behandlades möjligheterna att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling, skyddet av haven samt bästa praxis inom invandring och integration. Avslutningsvis antog parlamentarikerna från Östersjöländerna enhälligt en heltäckande resolution, där de bland annat uttryckte önskemål om fortsatt aktivt mellanstatligt Östersjösamarbete och uppmanade regeringarna att vidtar åtgärder för att rensa havsbotten från odetonerad ammunition och militär utrustning.

På konferensen i Oslo redogjorde Silja Dögg Gunnarsdóttir, Nordiska rådets Östersjörapportör, för beröringspunkterna mellan Nordiska rådets internationella strategi och Östersjösamarbetet. I sitt tal betonade hon särskilt nordiska värderingar och den djupt förankrade demokratiska traditionen i samtliga fem nordiska länder: "Vi tror på yttrandefrihet, obetydlig korruption, ett rättvist och tillförlitligt rättsväsende och lika möjligheter för alla, oavsett vem man råkar älska eller vilken familj man har fötts i. Det är fundamentet för starka ekonomier, fungerande samhällen och en lycklig befolkning."

Litauens ordförandeskap i BSPC (2019–2020) fokuserar på bättre regionalt samarbete, nätverk inom utbildning, vetenskap och innovationer, intensifierat digitalt samarbete och effektivare utbyte av kunskap och bästa praxis inom invandring och integration.

Barentssamarbete

Den parlamentariska Barentskonferensen ordnades i Haparanda den 16–18 september. Konferensen ordnas vartannat år under värdskap av det land som är ordförande i Barentsrådet. Sverige var ordförandeland 2018–2019. I konferensen i Haparanda deltog parlamentariker från bland annat Finland, Sverige, Norge och Ryssland. Från Finland deltog Mikko Kärnä, ordförande i Finlands delegation i Arktiska parlamentarikerkonferensen och medlem i Finlands delegation i Nordiska rådet, och ledamot Kaisa Juuso, medlem Finlands delegation i Nordiska rådet.

Konferensen sammanförde parlamentariker från Barentsregionen för att diskutera hur transportförbindelserna kan förbättras i regionen. Temat för den nionde konferensen var "Connecting the Barents region – infrastructure for a sustainable future". Kaisa Juuso talade vid festmiddagen och påminde om att Barentsregionen är mycket speciell och har nära kontakter över gränserna. Kontakterna har existerat i flera hundra år och hela tiden varit intensiva och stabila. Senast hölls konferensen i Narjan-Mar i Ryssland 2017. Då behandlade man bland annat det interparlamentariska och regionala samarbetet, det

ekonomiska läget i Barentsregionen och naturvård i ett klimatperspektiv. Senast konferensen ordnades i Finland var 2015.

Konferensen antog enhälligt en resolution som i hög grad speglade konferensteman, som var transport och infrastruktur. Avslutningsvis bjöd Eirik Sivertsen, norsk parlamentariker, in deltagarna till nästa Barentskonferens som arrangeras i Norge 2021. Under sitt ordförandeskap kommer Norge att prioritera kunskap och hälsa.

Den nordliga dimensionen

Den parlamentariska konferensen om den nordliga dimensionen ägde rum i Bodö i Norge den 19–20 november. Den nordliga dimensionen är ett samarbete mellan fyra jämlika partner, nämligen Europeiska unionen, Ryssland, Norge och Island. Geografiskt sett täcker den nordliga dimensionen in nordvästra Ryssland, Östersjön och de arktiska områdena i Europa inklusive Barentsområdet.

Den parlamentariska konferensen om den nordliga dimensionen ordnas vartannat år. I konferensen i Bodö deltog parlamentariker från bland annat Europaparlamentet, Finland, Sverige, Norge och Ryssland. Från Finland deltog ledamot Mikko Kärnä, ordförande i Finlands delegation i Arktiska parlamentarikerkonferensen och medlem i Finlands delegation i Nordiska rådet, ledamot Heli Järvinen, medlem Finlands delegation i Nordiska rådet, och ledamot Satu Hassi, vice ordförande Finlands delegation i Arktiska parlamentarikerkonferensen.

Teman för konferensen var hållbar utveckling, transport och sjösäkerhet, miljösamarbete samt hälso- och socialvårdssamarbete inom de nordliga områdena. Konferensen antog en resolution, där parlamentarikerna inom den nordliga dimensionen bland annat åtar sig att arbeta för att minska klimatutsläppen, involvera de unga i beslutsfattandet och beakta urfolkens rättigheter. Under året var ledamot Erkki Tuomioja Nordiska rådets rapportör för den nordliga dimensionen.

Samarbete med Västnorden

Nordiska rådet samarbetar med Västnordiska rådet och de deltar som observatörer i varandras möten. Nordiska rådets presidium och Västnordiska rådet träffades på sessionen i Stockholm för att diskutera aktuella västnordiska frågor. Inledningsvis konstaterades det att stormakterna på sistone visat ökat intresse för Grönland. Bland annat diskuterade deltagarna president Trumps förslag att köpa Grönland och Kinas planer på att bygga en flygplats där. Utvecklingen hänger samman med stormakternas geopolitiska strategier inom utrikes- och säkerhetspolitiken och utbyggnaden av kommersiella sjöfartsrutter. Representanten för Färöarna sade sig höra till dem som helst ser att sjöfarten i regionen inte blir alltför attraktiv för alla. Samtidigt är det viktigt att med alla medel jobba för att ha kvar Grönland i den västnordiska referensramen i stället för att landet glider in i stormakternas inflytelsesfär (Förenta staterna och Kina).

Av de kommande mötena nämndes ett temamöte i Tórshavn den 29 januari 2020 och ett årsmöte i Reykjavik i september 2020. Också språkfrågorna var aktuella. Man diskuterade om länderna i Västnorden kunde samarbeta i språkfrågor. De västnordiska länderna är små språkområden och engelskan har stort inflytande. Vidare ställdes frågan hur brexitprocessen kan komplicera läget inom fiskeriområdet. Färöarna har ett avtal fram till slutet av 2020 och färingarna får fånga samma fiskarter i samma områden runt Skottland som hittills. Situationen förefaller dock vara mycket osäker, särskilt för svenska och danska fiskare, men också för fiskare i andra EU-länderna. Laxexporten är en mycket viktig fråga för Färöarna, framhöll mötet.

Samarbete med EU

I Nordiska rådets gällande internationella strategi betonas nordiskt EU-samarbete. I strategin sägs det att EU också framöver är en mycket viktig organisation för alla länder i Norden oavsett om de är medlemmar i EU eller inte. Därför vill Nordiska rådet stärka kontakterna med EU-parlamentarikerna och EU:s

institutioner. Vid 2016 års session beslutade Nordiska rådet inrätta ett eget EU-kontor i Bryssel. Sedan september 2017 har Nordiska rådet haft en anställd i Bryssel med särskilt ansvar för kontakterna och samordningen mellan de nordiska EU-parlamentarikerna å ena sidan och andra nordiska aktörer och aktörer med stor relevans för Norden å andra sidan. Under året behandlades EU-temat i Nordiska rådet både på vårens temasession och på ett möte mellan rådets presidium och de nordiska EU-utskotten i december.

Den danska delegationen ordnade ett möte med nordiska Europaparlamentskandidater i samband med temasessionen. Diskussionen var uppdelad på tre teman: Norden efter brexit, klimatpolitik och säkerhets- och försvarspolitik. Bertel Haarder, vice ordförande för den danska delegationen, konstaterade i sitt inledningsanförande att det nordiska försvarspolitiska samarbetet har ökat avsevärt de senaste åren. Dessutom förs det en aktiv klimatpolitisk debatt på alla politiska nivåer. Han uttryckte också sin oro över utvecklingen i EU, särskilt med anledning av Storbritanniens utträde.

Det första diskussionstemat var alltså Nordens roll efter brexit. Rådspresident Jessica Polfjärd, som var kandidat till Europaparlamentet, berörde Storbritanniens och de nordiska ländernas gemensamma värdegrund och lyfte fram det långvariga och goda samarbetet hittills. Hon ansåg att dialogen bör fortsätta och nya samarbetsformer tas fram så snart som möjligt efter Storbritanniens utträde ur EU. Ett orosmoment som nämndes var att EU:s budget minskar betydligt när Storbritannien lämnar unionen och att inflytandet i EU glider över från norr till söder. Deltagarna underströk att Norden bör fortsätta att stödja de baltiska länderna och allt aktivare söka samarbete framför allt med Tyskland.

Den klimatpolitiska debatten fokuserade särskilt på flygskatten. Deltagarna underströk vikten av att satsa på cirkulär ekonomi och framhöll att byggbranschen bör övergå till klimatneutralt husbyggande. I inläggen betonades alternativa transportsätt som en metod för att minska utsläppen och man konstaterade att Europa måste enas om ett europeiskt klimatavtal och harmonisera energimarknaden. Vidare diskuterade man var och hur Europa ska samla in medel för stora klimatinvesteringar i framtiden.

Temat säkerhets- och försvarspolitik fokuserade på läget i Östersjöområdet. Den gemensamma nämnnaren för diskussionen var att det nordiska säkerhets- och försvarssamarbetet är ett positivt element och bör utökas, eftersom EU inte är den enda lösningen på säkerhetsfrågorna i de nordiska länderna. Deltagarna konstaterade bland annat att de nordiska länderna spelar en viktig roll för att dämpa den spända situationen i Östersjön och att Nordiska rådet därför bör utlysa en säkerhetskonferens för Östersjöområdet.

Vid ett möte i januari beslutade presidiet på förslag av Erkki Tuomioja, ordförande för Finlands delegation, att rådets sekretariat ska arbeta för utökade kontakter mellan rådet och de nordiska EU-utskotten. I det syftet kommer sekretariatet att ordna ett gemensamt möte för presidiet och ordförandena för de nationella EU-utskotten. Presidiet träffade representanter för de nordiska EU-utskotten i Helsingfors den 1 december. Mötet ordnades samtidigt med ett interparlamentariskt möte (COSAC) i Helsingfors den 1–3 december. COSAC-mötet ingick i den räkna av möten i Helsingfors som ordnades inom ramen för Finlands EU-ordförandeskap och sammanförde riksdagsledamöter från de nationella EU-utskotten och ledamöter av Europaparlamentet.

Ordförande för mötet mellan Nordiska rådets presidium och företrädare för de nordiska EU-utskotten var Erkki Tuomioja, ordförande för Finlands delegation. På Nordiska rådets vägnar deltog också ledamot Wille Rydman, Nordiska rådets presidium och Pyyry Niemi, riksdagsledamot från Sverige och ordförande i utskottet för tillväxt och utveckling i Norden. Huvudtemat för mötet var nordiskt parlamentariskt samarbetet i EU-frågor. Mötet vill bland annat utreda hur samarbetet fungerar mellan de nordiska EU-utskotten och hur det kan utvecklas och hur Nordiska rådet kunde medverka till mer samarbete mellan EU-utskotten. Tanken var också att säkerställa att Nordiska rådets EU-prioriteringar överensstämmer med ländernas nationella prioriteringar.

På mötet nåddes enighet om nyttan med informationsutbyte och regelbunden diskussion om EU-frågor, särskilt när det går att få klar nordisk nytta genom att samarbeta. Satu Hassi, ordförande för stora utskottet, betonade vikten av informationsutbyte och samordning mellan de nationella EU-utskotten och Nordiska rådets utskott. Mötesordförande Erkki Tuomioja välkomnade ökat informationsutbyte bland annat om möten och initiativ och konstaterade att också kontakterna mellan EU-utskotten kunde förbättras. Det skulle ge en bättre uppfattning om och en överblick över hur de nordiska länderna ställer sig till vissa viktiga EU-frågor. Det skulle göra det lättare att stötta varandra, särskilt om ett av länderna har ett eget intresse i en fråga. På mötet väcktes det flera frågor som kan diskuteras vid kommande möten, bland annat klimatsamarbete, säkerhet, luftfartsberedskap, 5G och dataskydd, rättsstatsprinciper, EU:s beskattning och gränshinder mellan de nordiska länderna till följd av en rad EU-direktiv.

Ledamöterna från de nordiska EU-utskotten visade också intresse för Nordiska rådets aviserade seminarier, som går av stapeln i Europaparlamentet i Bryssel i mars 2020. Man kom överens om att Nordiska rådet sänder inbjudan till samtliga ledamöter i de nordiska parlamenten inklusive EU-utskotten i de nordiska länderna, relevanta experter och parlamenten i de baltiska länderna. Samtidigt gav deltagarna sitt stöd till att också i fortsättningen sammankalla liknande möten för Nordiska rådets presidium och de nordiska EU-utskotten, men inte vid varje COSAC-möte.

6. Samhällssäkerhet

Arbetsgruppen för samhällssäkerhet

Både samhällssäkerheten och den övergripande säkerheten har länge legat högt på Nordiska rådets agenda. Hösten 2018 beslutade presidiet tillsätta en särskild arbetsgrupp för frågan. Tanken var att upprätta en gemensam nordisk strategi med en klart uttalad kurs för Nordiska rådets prioriteringar samtidigt som arbetsgruppen ska lägga fram konkreta förslag för de nordiska regeringarna. Arbetsgruppen sammanträdde i samband med presidiummötena. Arbetsgruppen hade sitt första möte på Hanaholmen i december 2018, det andra i Reykjavik i januari 2019 och det tredje och därmed det sista mötet ägde rum i anslutning till temasessionen i Köpenhamn i april. Presidiet diskuterade ett strategiutkast på sommarmötet i Helsingborg och antog det enhälligt på ett möte i Helsingfors i september. Presidiets förslag till Nordiska rådets strategi för samhällssäkerhet godkändes på sessionen i Stockholm i oktober.

De senaste åren har det parlamentariska samarbetet allt mer fokuserat på frågor kring samhällssäkerhet. Samlad kunskap, erfarenhet och samverkan kring beredskap ger de nordiska länderna stärkta möjligheter att möta eventuella kriser och katastrofer. Det är alltså i alla hänseenden befogat att samarbeta i Norden och hjälpa grannländerna, när det behövs. Nordiska rådets arbetsgrupp för samhällssäkerhet utarbetade rekommendationer om nordiskt samarbete för att utveckla säkerheten i samhället över hela linjen. I arbetsgruppens mandat ingick samarbete inom förebyggande insatser och civil beredskap, cybersäkerhet, försörjningsberedskap och resiliens, det vill säga motståndskraft i kristider.

På sessionen i Stockholm presenterades strategin av Wille Rydman, ordförande i arbetsgruppen för samhällssäkerhet. Han framhöll att strategin ger det nordiska samarbetet en tydlig inriktning i frågor om samhällssäkerhet och tillför samarbetet mer systematik. Ett konkret förslag i strategin är att utse en oberoende kommission. Strategin fick starkt stöd i debatten. Norden står inför en rad gemensamma utmaningar inom samhällssäkerhet. Det kan vara cyberangrepp, terrorangrepp, extremväder och naturkatastrofer, pandemier, problem med energiförsörjning och andra oförutsedda händelser, som ger upphov till kriser i samhället. Det här är hot som kan drabba ett nordiskt land men som också kan få konsekvenser över gränserna. Det finns fortfarande gränshinder mellan länderna och de kan stå i vägen för ett effektivt samarbete. Därför är det viktigt att ha ett nära nordiskt samarbete över gränserna. Medlemmarna lyfte särskilt fram dels cyber- och hybridhot och nordiskt samarbete i de frågorna, dels civilt samarbete vid skogsbränder och andra naturkatastrofer. Avslutningsvis antog Nordiska rådet enhälligt

strategin för samhällssäkerhet, och strategin kommer att överlämnas till de nordiska regeringarna. Den innehåller ett flertal rekommendationer och konkreta åtgärdsförslag kring samhällssäkerhet.

Nordiska rådets strategi för samhällssäkerhet

Nordiska rådets strategi för samhällssäkerhet tar fasta på utmaningar och hot mot de nordiska länderna, bland annat naturkatastrofer, pandemier, terrorangrepp, nätattacker, oljeskador till havs och problem med bränsle-, el- och livsmedelsförsörjning. Det är hot som kan drabba ett nordiskt land men som kan få konsekvenser över gränserna. Samlad kunskap och erfarenhet och samarbete kring beredskap ger de nordiska länderna stärkta möjligheter att möta utmaningarna. Det är alltså i alla hänseenden befogat att samarbeta i Norden och hjälpa grannländerna, när det behövs.

I strategin ber Nordiska rådet de nordiska regeringarna bedöma hur Nordiska ministerrådet kan stödja det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet och samarbete kring samhällssäkerhet och beredskap. I dag ligger utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik utanför Nordiska ministerrådets mandat. Detsamma gäller samarbete kring beredskap, stora olyckor och kriser. Medborgarna i Norden har en mycket positiv inställning till samarbetet, sägs det i strategin. Undersökningar visar att just försvars- och säkerhetspolitik är det område som nordbor vill att länderna ska samarbeta kring. Trots det saknas det ett tydligt nordiskt ledarskap, en samnordisk situationsförståelse och fokus i samarbetet. Dessutom finns det ett flertal sektorer inom samhällssäkerhet som saknar avtal och styrdokument. Länderna öppnar för en effektiv samnordisk krisberedskap, där ett nordiskt land snabbt bistår när ett nordiskt grannland drabbas av stora kriser.

I strategin föreslår Nordiska rådet också att de nordiska regeringarna utser en oberoende kommission med mandat att utvärdera hur det nordiska samarbetet om samhällssäkerhet kan optimeras. Dessutom vill rådet att de nordiska regeringarna fördjupar nordiskt polissamarbete, inrättar en gemensam nordisk flotta av brandsläckningsflyg och gör en analys av hur försörjningsberedskapen kan stärkas genom nordiskt energisamarbete. Nordiska rådet föreslår också att de nordiska regeringarna ökar utbytet av bästa praxis i arbetet mot hybrid- och cyberhot och fördjupar det nordiska polissamarbetet, bland annat i kampen mot cyberbrottslighet. Nordiska rådets strategi för samhällssäkerhet finns i bilaga 5.

Nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete och vägen framåt

I samband med rådets möten i september ordnade Finlands delegation en parlamentarisk debatt om nordiskt samarbete inom utrikes- och säkerhetspolitik i dag och i framtiden. Temat för det gemensamma mötet var "Nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete och vägen framåt". Tanken med det gemensamma mötet var att diskutera vad man lärt sig av Stoltenbergrapporten och hur den förankrats och vilka prioriteringar som bör ingå i den nya strategin. Thorvald Stoltenbergs rapport publicerades 2009 och innehöll förslag till hur det nordiska samarbetet inom utrikes- och säkerhetspolitik kan fördjupas.

Mötet öppnades av Erkki Tuomioja, ordförande för delegationen. Han påpekade bland annat att det i Nordefcos nya strategi sägs att det nordiska samarbetet ska fördjupas inom totalförsvaret. Det ställs förväntningar på Norden vad gäller krisbekämpning och krisförebyggande och Norden har möjligheter att uppfylla förväntningarna. Det är det som måste vara kärnan i det nordiska säkerhetspolitiska samarbetet.

Finlands försvarsminister Antti Kaikkonen talade om det nordiska försvarspolitiska samarbetet och Nordefcos nya vision. Inledningsvis framhöll han att ett trovärdigt försvar kräver ett trovärdigt samarbete. Försvars- och säkerhetspolitik är viktiga samarbetsområden i Norden. Ett flertal undersökningar visar också att nordborna håller med om det. I försvarssamarbetet har de nordiska länderna en gemensam säkerhetsbild och de bedriver försvarspolitiskt samarbete när det finns ett behov för det. Det säkerhetspolitiska läget i Norden förändrades 2013 efter krisen i Ukraina och det ledde också till att länderna lade fast en ny målnivå för försvarssamarbetet Nordefco. En ny vision, Vision 2025, för Nordefco godkändes av försvarsministrarna 2018. Visionen ger försvarssamarbetet en ny politisk målnivå och innehåller också konkreta mål.

Rådspresidenten Hans Wallmark underströk i sitt inlägg att det är bra med visioner men frågade hur visionerna förankras parlamentariskt. Det är viktigt med en stark och bred folklig förankring och samhällsdebatt om frågorna. Han beskrev nuläget med konstaterandet att geopolitiken har gjort comeback och att kartböckerna har blivit viktiga på nytt. Vidare påpekade Wallmark att säkerhets- och försvarspolitik var ett tabubelagt tema i nordiskt samarbete under det kalla kriget men att det nu står högt uppe på rådets agenda, och att det i dag är tillåtet att tala om säkerhets- och försvarspolitik i en nordisk kontext.

Ulf Sverdrup, direktör för Norges utrikespolitiska institut (NUPI), redogjorde för hur Stoltenbergrapporten från 2009 har omsatts i praktiken. Rapporten var visionär och den tillförde det nordiska samarbetet många nya element. Den möjliggjorde också en helt ny dialog om säkerhets- och försvarsfrågor på nordisk nivå. Enligt Sverdrup har en stor del av Stoltenbergs förslag genomförts. De utrikespolitiska instituten i Norden har utarbetat en uppföljningsrapport, där de diskuterar läget för Stoltenbergrapporten tio år efter att den offentliggjorts. Uppföljningsrapporten pekar på ländernas ambitioner och önskemål visavi samarbetet inom försvars- och säkerhetspolitik. Det nordiska samarbetet är ett komplement till samarbetet inom ramen för medlemskap och partnerskap i EU och Nato. Nordens styrka är förmågan att samarbeta bilateralt och multilateralt. Samarbetet fungerar bäst när det tillför länderna ett mervärde och inte skapar nya strukturer. Viktiga frågor är fortfarande vilken typ av försvars- och säkerhetspolitik länderna vill samordna och hur Norden kan bedriva mer intensivt och effektivt samarbete för att påverka situationen i Europa och resten av världen.

Sverdrups inlägg kommenterades av Bertel Haarder, ordförande för den danska delegationen. Han sade att Danmark tyvärr har varit lite långsamt visavi det nordiska försvarssamarbetet men hoppades på förbättring. Dessutom betonade Haarder att det inte får uppstå ett försvarspolitiskt vakuum i Norden. På frågan om det behövs en ny Stoltenbergrapport svarade Sverdrup att det vore till fördel för det nordiska samarbetet om uppdraget hade ett mycket brett upplägg och utarbetades med kreativt grepp.

Kirsti Narinen, chef för internationella relationer vid Europeiska kunskapscentret för motverkande av hybridhot, diskuterade i sitt inlägg vad det nordiska samarbetet kring övergripande säkerhet och cyber- och hybridsamarbetet bör utmyнна i. Hennes primära budskap var att den tekniska utvecklingen har gett många fördelar, men också hot, och att alla i dagens samhälle är aktörer för cyber- och hybridsäkerhet. Narinen betonade särskilt vikten av demokratiska processer – varje regering och varje parlament måste ha rätt att fatta de beslut som ingår i deras uppdrag. Också medierna har en mycket viktig roll. Avslutningsvis uppmanade hon de nordiska länderna att fördjupa samarbetet med de baltiska länderna. Silja Dögg Gunnarsdóttir, ordförande för Islands delegation, kommenterade Narinens anförande och sade bland annat att cyberhoten är aktuella och att de också har diskuterats mycket på Island. Island är inte medlem i hybridcentret men är mycket intresserat av samarbete. Island är ordförande i Nordiska rådet 2020. Ett tema som ordförandeskapet vill lyfta fram är kampen mot "fake news", falska nyheter, och cyberrisker, som båda är ett hot mot demokratin.

Mötet avslutades av Wille Rydman, medlem av Finlands delegation och Nordiska rådets presidium. Han framhöll att nordiskt samarbete fortsatt spelar en stor roll och rentav ökar i en värld med Trump och Putin. Under kalla kriget undvek de nordiska länderna att beröra frågor kring utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik. I dag är de mycket viktiga punkter på Nordiska rådets agenda. Rådet antog en internationell strategi 2017, och 2019 var samhällssäkerhet ett stort debatttema. För närvarande efterfrågas ett starkt nordiskt ledarskap i utrikes- och säkerhetspolitik, och det är en av orsakerna till att vi behöver en ny Stoltenbergrapport.

7. Demokrati och jämställdhet

Sverige var ordförande för Nordiska rådet 2019. Temat för ordförandeskapet var "Norden var dag – demokrati och folklig förankring". Med temat ville ordförandelandet peka på fundamentet för det unika nordiska samarbetet, nämligen att den nordiska gemenskapen har sitt ursprung i ett nätverk av personliga kontakter över de nordiska gränserna mellan enskilda personer och ideella föreningar. Åren 2018–2022 uppmärksammar och högtidlighåller Sveriges riksdag att det är hundra år sedan demokratis genombrott i Sverige. Därför ville den svenska delegationen under det svenska ordförandeskapet särskilt sätta fokus på demokratis betydelse för våra nordiska länders välmående.

En av demokratis grundläggande principer och centralt i det nordiska samarbetet är jämställdhet mellan könen. Jämställda samhällen är ett nordiskt flaggskepp och en förutsättning för att den nordiska modellen har blivit så framgångsrik. Den svenska delegationen ville sätta fokus på ett effektivare nationellt jämställdhetsarbete i de nordiska länderna. Länderna måste lära av varandra och arbeta vidare för att komma åt exempelvis löneskillnader, ojämlika maktförhållanden och utanförskap för att ge möjlighet till ökad inkludering och demokratisk delaktighet.

Temadebatten under temasessionen

Temasessionen 2019 gick av stapeln i Köpenhamn den 8–9 april. Temat var jämställdhet och demokrati, och temadebatten gick under rubriken "Jämställdhet – en förutsättning för demokrati". Rådspresidenten Jessica Polfjärd inledde temadebatten med att konstatera att jämställdhet och demokrati är prioriterade frågor för det svenska ordförandeskapsprogrammet. Hon uttryckte en förhoppning om att de nordiska länderna skulle agera förebild för andra länder i jämställdhetsfrågor, men tillade att andra länder också kan ha något att ge Norden. I flera inlägg underströk medlemmarna att Norden är en av världens mest jämställda regioner och att internationellt finns stor efterfrågan på erfarenheter från nordiskt jämställdhetssamarbete. Å andra sidan konstaterade man att det fortfarande finns stora utmaningar för Norden att arbeta med på jämställdhetsområdet. Utmaningar som lyftes fram var bland annat könsuppdelad arbetsmarknad, löneskillnader mellan kvinnor och män, våld mot kvinnor och sexuella trakasserier av kvinnor, särskilt i ljuset av #metoo-kampanjen. Andra frågor som kom upp i inläggen var ansvarsfördelning vid föräldraledighet och i omsorgsarbete, pojkars och mäns deltagande i jämställdhetsarbete samt intersektionalitet, det vill säga jämställdhet i ett vidare perspektiv. Debatten handlade också om konsekvenser av klimatförändringen, i synnerhet för kvinnor i utvecklingsländer och kvinnors deltagande i beslutsprocesser både internationellt och nationellt.

Islands hälsominister Svandís Svavsdóttir och Danmarks samarbetsminister Eva Kjer Hansen deltog i temadebatten. De gav en inblick i Nordiska ministerrådets arbete inom jämställdhetssektorn, där temat bland annat var makt och inflytande. Som ett led i Islands ordförandeskap i ministerrådet hölls en stor internationell konferens i Reykjavik om temat "#MeToo – Moving Forward" den 17–19 september. Konferensen behandlade #metoo-rörelsen och åtgärder för att utrota sexuellt våld och sexuella trakasserier. Jämställdhetsministrarna från samtliga nordiska länder deltog i konferensen. Nordiska rådet företrädades av Heli Järvinen från Finlands delegation.

Demokratitemat i plenum

I samband med sessionen i Stockholm ordnade Sveriges riksdag firande kring temat "Ja, må den leva! Demokratin uti hundra år". Talmannen i Sveriges riksdag och den svenska delegationen i Nordiska rådet var värdar för en lunch för att fira demokratis betydelse för de nordiska välfärdsstaterna. Bland annat talade riksdagens talman Andreas Norlén kring temat "Fira demokratin! – Sveriges riksdag firar demokratin" och Nordiska rådets president Hans Wallmark behandlade det nordiska samarbetet och dess fundament. Rosaline Marbinah, demokratiambassadör för Sveriges riksdag och ordförande för paraplyorganisationen Sveriges Ungdomsorganisationer, talade om demokratis framtid och folklig förankring. Därutöver uppmärksammades föreningen Norden som firade 100-årsjubileum.

I sitt öppningstal behandlade talman Andreas Norlén demokratiutvecklingen de senaste hundra åren. I Sverige infördes allmän och lika rösträtt för hundra år sedan. Lite skämtsamt nämnde talmannen att Sverige i sin nationalsång lyfter fram det nordiska perspektivet och inte alls nämner Sverige. I själva verket finns det bara ett land i världen som nämner Sverige i sin nationalsång, och det landet är Polen. Hans Wallmark talade i egenskap av president för Nordiska rådet och nämnde i sitt tal talman Norléns första resa till Finland. Han räknade upp starka nordiska värderingar, bland annat låg korruption och hög tillitskultur. Också de ungas engagemang för klimatomställningen noterades.

De nordiska parlamentarikernas frågestund om mediernas roll och jämställdhet

Under sessionen i Stockholm ordnades ett sideevent, en frågestund, dit frivilligorganisationer och i synnerhet ungdomsorganisationer var inbjudna. Frågestunden var uppdelad på två delar. Den första delen behandlade mediernas roll, i synnerhet sociala medier och de ungas mediekunnighet. Det vore viktigt att de unga skapar sig en världsbild innan de börjar använda sociala medier. Samtidigt är det viktigt att anpassa utbildningssystemet till dagens förändrade behov. Också sexuella trakasserier och diskriminering i sociala medier diskuterades, och den svenska polisens ökade resurser på det området lovordades.

Den andra delen av frågestunden handlade om jämställdhet. Deltagarna ansåg det vara viktigt att samhället har färdiga rutiner för jämställdhet för att man inte ska behöva upprätta särskilda förfaranden från fall till fall. I skolvärlden gäller det att genast göra klart vad som är och vad som inte är acceptabelt. Bland annat i Norge har #metoo-debatten aldrig nått skolorna. Inom politiken har jämställdheten i Norden förbättrats avsevärt, men inom näringslivet återstår fortfarande mycket att göra. Också mäns sjunkande andel i högskoleutbildning och social marginalisering nämndes som möjliga problem i framtiden. Deltagarna efterlyste större engagemang i debatten från båda könen. Ett annat tema som diskuterades var psykiska problemen hos unga och unga vuxna.

Paneldiskussion om #metoo-rörelsen inom kultursektorn i Norden

I februari ordnade Nordiska ministerrådet en debattserie om #metoo inom kultursektorn i Norden och de självstyrande områdena. I samband med sessionen ordnade den svenska delegationen en tillställning som avsåg att vara en fortsättning på debatten. Evenemanget öppnades av rådspresident Hans Wallmark, som konstaterade att jämställdhet mellan könen har varit ett prioriterat tema under det svenska ordförandeskapet i Nordiska rådet. I paneldiskussionen deltog Gunilla Carlsson, Nordiska rådets vice president, Thomas Blomqvist, Finlands minister för nordiskt samarbete och jämställdhet, Mikael Brännvall, vd för bransch- och arbetsgivarorganisationen Svensk Scenkonst, Dorte Rømer, dansk skådespelare och Ida Måwe, frilansjournalist som är specialiserad på nordisk jämställdhetspolitisk. Diskussionen handlade om skillnader och likheter inom #metoo-rörelsen i de nordiska länderna, åtgärder som vidtagits inom politik och kultur och återstående utmaningar.

8. Klimat och biodiversitet

Toppmötet med de nordiska statsministrarna

Nordiska rådets session ordnades i Sveriges riksdag den 28–31 oktober. Temat för toppmötet med statsministrarna var "Hur kan den nordiska samhällsmodellen utveckla och bidra till hållbar omställning?". Aktualitetsdebatten fördes om klimat med inlägg av Michael Tjernström, professor vid meteorologiska institutionen vid Stockholms universitet.

Sessionen i Stockholm inleddes med ett toppmöte för Nordiska rådet och de nordiska statsministrarna. Statsministrarna diskuterade hur den nordiska samhällsmodellen kan utveckla och bidra till hållbar omställning. Det höjs allt fler röster för en omställning, och statsministrarna sökte svar på frågan om nuvarande folkrörelser och politiska partier kan svara upp mot de växande kraven eller om vi behöver tänka

nytt. Aktualitetsdebatten tog avstamp i behovet av en social dialog och demokratisk förankring kopplat till nya folk-, ungdoms- och gräsrotsrörelser för en klimatomställning.

Islands statsminister Katrín Jakobsdóttir inledde statsministrarnas inlägg. Hon var övertygad om att visionen om att Norden är världens mest hållbara och integrerade region 2030 kommer att slå in. Vi måste våga satsa på ambitiösa och nya utvägar. Enligt Danmarks statsminister Mette Frederiksen är det uppenbart att vi har en klimatkris. Vi måste agera för att motverka den globala uppvärmningen och samtidigt se till att alla kan vara med utan att det skapar större ojämlikhet. Nu är det viktigt att fatta beslut om att göra något för att minska utsläppen. Gör vi det, finner vi också lösningar. Norden måste stå enat och söka lösningar tillsammans.

Finlands statsminister Antti Rinne refererade till Nordiska ministerrådets nuvarande generalsekreterare Paula Lehtomäki, som enligt honom helt riktigt har påpekat att demokrati skapas varje dag och att vi inte kan slå oss till ro. Han underströk vikten av att upprätthålla tron på demokratin och framhöll att vi måste skapa möjligheter för medborgarna att delta och utöva demokratiskt inflytande också mellan valen, bland annat i medborgarråd, och webbfullmäktige och via samråd. Vidare nämnde Antti Rinne de ungas deltagande i klimatarbetet och tackade Islands statsminister Katrín Jakobsdóttir för att hon hade tagit initiativ till ett möte för statsministrarna med nordiska ungdomar.

Färöarnas samarbetsminister Kaj Leo Holm Johannesen talade om sina erfarenheter av att sjöfågelbestånden har rasat på Färöarna och han uppmanade Norden att samarbeta att rädda fågel- och fiskbestånden. Norges statsminister Erna Solberg påpekade att den tekniska utvecklingen går så snabbt framåt att den är en utmaning för vår samhällsmodell. Hon frågade sig hur vi ska kunna möta utmaningen med klimatförändringen och samtidigt ta hand om samhället. Ålands vicelanträd Camilla Gunell betonade att vi hela tiden måste fatta viktiga beslut tillsammans med de övriga nordiska länderna, men också med resten av världen. Ålands mål är att bli ett hållbart samhälle 2051.

Sveriges premiärminister Stefan Löfven framhöll att våra länder gång på gång lyckats motbevisa pessimister och dysterkvistar som alltid påstår: "Det där går aldrig." Norden står nu i spetsen för den största omställningen i världen. Företagen vill vara med i lösningen och bidra till ett klimatneutralt samhälle, bland annat därför att det innebär en konkurrensfördel. Den nordiska modellen ska leda den största omställningen hittills: den som ska ske på grund av klimathotet. Det ska vi klara av för våra länder har världsrekord i omställning. Vi har visat vår förmåga att resa oss ur fattigdom och skapa välfärd.

Efter inläggen från statsministrarna följde en frågestund där medlemmarna i Nordiska rådet ställde frågor till statsministrarna. Frågor ställdes om varierade teman, allt från insatser för att bekämpa ojämlikhet i samhällena till utveckling av utsläppsfri energiproduktion. På det hela taget var klimat- och energifrågorna starkt framme i diskussionen.

Aktualitetsdebatten om klimat – Vad händer med klimatet?

Inlägget av Michael Tjernström, professor på Meteorologiska institutionen vid Stockholms universitet, satte klimatdebatten i ett sammanhang. Han gav en inblick i bakgrunden med exempel på växlande väderobservationer från Sverige. Det är därför man måste skilja mellan väder och klimat. Han betonade vikten av korrekt information när man drar slutsatser om klimatförändringen. Globalt har uppvärmningen varit en grad sedan 1850-talet, och i Sverige har uppvärmningen varit en aning större, en och en halv grad sedan 1960-talet. Uppvärmningen sker alltså inte i samma takt i hela världen. I Arktis sker förändringen 3–4 gånger snabbare. Där började isen smälta redan på 1970-talet. Samtidigt smälter isen på land, mest på Grönland, men Arktis är på väg att komma i kapp. Grönlands inlandsis förlorar i dag 300 gigaton vatten varje år. Havsytan stiger med 3,3 millimeter om året och takten bara ökar. I slutet av århundradet beräknas havsytan ha stigit med en meter. Orkanerna och flodvågarna ökar. Det finns 30 procent mer koldioxid i atmosfären i dag än 1910. Med den nuvarande utvecklingen är uppvärmningen fyra grader i slutet av århundradet. Den kan också bli så stor som fem och en halv grad, alltså inte en och en halv grad som är

målet. I det här läget ska politikerna inte gå efter det som är populärt utan göra det som måste göras. Det handlar inte om några småsaker, utan om en stor fråga som kräver åtgärder.

I diskussion efter inläggen efterlyste parlamentarikerna konkreta åtgärder, inte tomma ord. I ett inlägg från utskottet för hållbar utveckling i Norden citerades Norges statsminister Erna Solberg, som har sagt att "business as usual" inte är något alternativ i Norden när vi diskuterar klimatförändringen. Man efterlyste starkare deltagande från statsmakternas sida. I ett inlägg från utskottet för tillväxt och utveckling i Norden påminde man om att 70 procent av alla utsläpp i Norden kommer från trafiken. Räcker elproduktionskapaciteten till om all trafik elektrifieras? Väte kan vara ett alternativ, men också det är förknippat med vissa svårigheter. I ett inlägg från utskottet för välfärd i Norden kopplades välfärden i Norden ihop med konsekvenserna av klimatfrågan. I ett inlägg från utskottet för kompetens och kultur betonades kulturens roll och underströks vikten av att förmedla information och forskningsresultat.

I inläggen lyfte man dessutom fram vikten av ökat stöd till ungdomsverksamhet. Bland annat föreslog man att de medel som blivit över efter att Greta Thunberg tackat nej till miljöpriset kunde användas till verksamhet bland unga. Nordiskt ledarskap efterlystes i klimatfrågor, likaså överföring av nordisk teknisk kompetens till andra länder, exempelvis inom rening av dricksvatten och insamling av plast från havet. I sitt inlägg konstaterade ledamot Juhana Vartiainen, medlem av Finlands delegation, att vi måste sluta använda fossila bränslen. Marknadskrafterna måste till för att styra konsumtionen i rätt riktning. Klimatfrågan kan inte lösas med direkta förbud eller stora transfereringar. Ledamot Veronika Honkasalo, medlem av Finlands delegation, menade att klimatåtgärder inte kan vidtas via kapitalistiska marknadskrafter. Barn och unga måste vägas in i åtgärderna. Ledamot Lulu Ranne, vice ordförande i Finlands delegation, efterlyste realistiska åtgärder i klimatfrågorna. Hon undrade hur man i Sverige för det första tänker ersätta el från kärnkraft och för det andra hur man vill lösa avfallsförbränningen när EU skärper återvinningsmålen.

Biodiversitet, klimat och förurning av haven

Under året behandlade Nordiska rådet stora miljö- och klimatrelaterade teman, bland annat den nya konventionen om biologisk mångfald (biodiversitetskonventionen) som förhandlas fram i FN, förurningen av haven och, precis som de senaste åren, nordiskt deltagande i FN:s klimatkonferens. COP 25-mötet ordnades i Madrid under Chiles ordförandeskap.

På sessionen i Stockholm förde utskottet för ett hållbart Norden enligt tidigare praxis debatt med de nordiska miljöministrarna om aktuella miljöfrågor. Miljöministrarna betonade behovet av att engagera alla aktörer i det nationella genomförandet av den nya biodiversitetskonventionen. Ministrarna pekade också på behovet av synergieffekter mellan konventionen och klimatavtalet från Paris.

Finlands miljöminister Krista Mikkonen framhöll att det är viktigt att skapa en väg som alla länder kan gå för att genomföra konventionen. Hon underströk vikten av att de unga deltar i processen. Ett konkret exempel är en workshop med unga som ordnas i Helsingfors i januari 2020. Hon kommer själv att delta och uttryckte en förhoppning om omfattande deltagande. Evenemanget lever upp till Nordiska rådets mål att de unga ska delta aktivt i biodiversitetsfrågan på samma sätt som de gör i klimatfrågan.

Förurningen av haven var en fråga som behandlades i utskottet för ett hållbart Norden utifrån ett medlemsförslag från isländska delegationen 2018 (undersökning av förurningen av haven). Frågan har ett direkt samband med den ökande halten koldioxid i atmosfären och den har samtidigt direkta konsekvenser för många näringar, bland annat fisket. Förurningen av haven kan få mer omfattande och katastrofala konsekvenser, men det är än så länge inte närmare känt hur omfattande de kan bli. Följaktligen behövs det ytterligare forskningsresultat. I Norge bedrivs forskning kring ämnet och Arktiska rådet följer upp frågan.

På grund av oroligheterna i Chile flyttades klimatkonferensen COP25 till Madrid, där mötet hölls under chilenskt ordförandeskap. Nordiska rådet deltog i klimatmötet och ordnade ett heldagsprogram den 11

december. Programmet behandlade i synnerhet sambandet mellan biodiversitet och klimatförändring, cirkulär ekonomi och politiska beslutsfattares roll i klimat- och miljöfrågor. Från riksdagen deltog Juhana Vartiainen, medlem av Finlands delegation, i klimatmötet i Madrid.

9. Nordiskt infrastruktur- och transportsamarbete

Hamnarna och sjöfartens framtid

De nordiska länderna bör samarbeta mer samordnat kring hamnarnas avgiftspolicy. Den bör gynna de mest miljövänliga aktörerna. Ett annat stort problem med hamnarna är utsläppen av smutsvatten, särskilt på internationellt vatten. Enligt utskottet för tillväxt och utveckling i Norden kunde hamnarna arbeta mer aktivt för att minska utsläppen. Det kan de nordiska länderna påverka om de inför gemensam lagstiftning och använder miljöavgifter som ett effektivt incitament. Joakim Strand, medlem i Finlands delegation, ansåg att elektrifiering av sjöfarten är ett viktigt steg framåt.

Transportsektorn är kanske den sektor där vi mest kan påverka klimatutsläppen. Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden diskuterade hur den nordiska sjöfarten kan bli mer klimatanpassad. Också säkerheten och arbetarskyddet i hamnarna togs upp på flera av utskottets möten under året. Det kan hända att ESI-indexet (Environmental Ship Index) och andra miljöindex i framtiden kommer att användas som incitament för fartygen. Redan nu tillämpas indexet i en del europeiska hamnar. Det tar fasta på utsläpp av svavel, kväve, fina partiklar och koldioxid från fartyg. Också kryssningstrafiken var en uppmärksammas fråga, eftersom fartygen är gamla och gamla fartyg helst ska tas ur drift. Investeringar kunde vara ett sätt att förbättra kapaciteten och kryssningsföretagen bör involveras i eventuella insatser. Fiskefartygen kunde elektrifieras. Fossilfri drift vore självfallet svårare, men närmare kusten är elektrifiering en förnuftig lösning och medverkar till att minska utsläppen inom transportsektorn. Inom sjötrafiken mellan länder är också mikroorganismer och alger ett problem. De sprids med sjötrafiken, och därför måste fartygsbotten tvättas noggrant i hamnarna. Joakim Strand, medlem i Finlands delegation, informerade om Kvarnenrådets verksamhet och världens nordligaste färjeförbindelse, som blir klar 2021. Han redogjorde också för den europeiska gruppering för territoriellt samarbete som inrättats för regionen.

Arktiskt turismsamarbete

Redan i januari förde utskottet för tillväxt och utveckling i Norden en politisk dialog med Þórdís Kolbrún Gylfadóttiri, Islands minister för turism, industri och innovation, om nordiskt samarbete inom turistområdet. Fokus låg framför allt på säkerhetsplaner för researrangörer och operatörer av kryssningsfartyg i den arktiska regionen, regler för utländska aktörer, räddningssamarbete och hållbarhetskriterier. Island är det första landet som har lagt fast hållbarhetskriterier för hela landet. Under våren utarbetade de nordiska turistministrarna en plan för fortsatt nordiskt samarbete inom turistnäringen. Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden höll ett sommarmöte och där påpekade Nordisk grön vänster att det finns gränser för hur mycket turism det ska få finnas i den arktiska regionen. Den socialdemokratiska gruppen påpekade att Grönland, som söker tillväxt inom turistsektorn, nu sannolikt behöver stöd från andra med lång erfarenhet av arktisk turism.

Samordnade byggstandarder

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden beslutade prioritera arbetet med byggstandarder. Det hade redan tidigare behandlat frågan och utarbetat en rekommendation. Den gången var problemet att de flesta skillnader mellan standarderna inte hade med lagstiftningen att göra. I stället handlade det om byggsektorns egna krav och standarder. Av den anledningen är det svårt att behandla frågan politiskt. Rekommendationen till nordiska ministerrådet är från 2013. Där föreslog utskottet att ministerrådet årligen skulle arrangera en konferens tillsammans med branschaktörer och samtidigt ta tag i de konkreta skillnaderna mellan standarderna. Någon konferens blev aldrig av. I maj arrangerade Sverige, som var ordförande i ministerrådet, en ministerkonferens kring byggstandarder. Teman som var uppe till diskussion

var harmonisering av byggregler, digitalisering inom byggsektorn, klimatpåverkan under byggnaders livscykel, alltså från projektering till rivning och återanvändning. Vid utskottsmötet i juni konstaterade Lulu Ranne att klimatsmart byggande inte bara är kopplat till klimat- och miljöaspekter utan också kan relateras till ekonomisk lönsamhet. I diskussionen om strategiska prioriteringarna för 2020 hoppades utskottet kunna gå närmare in på temat byggstandarder, bland annat brandsäkerhet och träbyggande. Under sessionen i Stockholm hade Gränshinderrådet och arbetsgruppen för gränshinder en arbetslunch där de diskuterade harmonisering av byggnormer och byggföreskrifter.

Återinrättande av transportpolitiska ministerrådet

Redan länge har Nordiska rådet ansett det vara extra viktigt att det trafikpolitiska ministerrådet återinrättas, eftersom transport och infrastruktur är områden där länderna bör förbättra både samarbetet och dialogen för att Norden ska kunna bli världens mest integrerade och konkurrenskraftiga region. På sessionen i Stockholm betonades det att mobilitet och gränshinder är segrar och frukter som vi har nordiskt samarbete att tacka för. En utmaning är att de baltiska staterna och Beneluxländerna snart kommer att köra förbi Norden i utveckling och konkurrenskraft. Mogens Jensen, Danmarks samarbetsminister, konstaterade att det redan nu bedrivs mycket nordiskt samarbete inom transportsektorn, eftersom den binder Norden som region. Men frågan om närmare samarbete kommer att fortsätta inom ministerrådet.

Vid sessionen i Stockholm framhöll Islands samarbetsminister, tillika transportminister Sigurður Ingi Jóhannsson att transportpolitiska ministerrådet måste återinföras. Han tillade att tjänstemännen följer upp hur målet uppfylls. Vidare hänvisade han till diskussioner med Finlands trafik- och kommunikationsminister och underströk vikten av en nordisk transport- och infrapolitisk dialog, om Norden verkligen vill bli den mest integrerade regionen världen, som det står i den nordiska visionen.

10. Budgeten för nordiskt samarbete

Med den nordiska budgeten finansieras det samarbete som bedrivs i Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och inom de nordiska institutioner som bekostas med budgetmedel. Nordiska rådets årliga budget uppgår till cirka 36 miljoner danska kronor (omkring 4,8 miljoner euro) och ministerrådets budget till drygt 950 miljoner danska kronor (omkring 127 miljoner euro). Det nordiska samarbetet kostar alltså årligen bara ungefär fem euro per nordbo.

De regeringar och parlament som nämns i Helsingforsavtalet betalar en årlig medlemsavgift till Nordiska ministerrådet respektive Nordiska rådet. Regeringarna betalar medlemsavgift till ministerrådet och de nationella parlamenten till Nordiska rådet. Avgifterna fastställs enligt en särskild fördelningsnyckel. Den bygger på varje lands andel av ländernas sammanlagda bruttonationalinkomst till produktionskostnadspriser enligt de uppgifter för de två senaste åren som står till förfogande.

Ländernas finansiella bidrag i procent åren 2016–2019

	2016	2017	2018	2019
Danmark	19,4	20,2	21,1	21,4
Finland	15,7	15,8	16,1	16,5
Island	0,8	0,9	1,0	1,3
Norge	32,3	31,7	30,2	28,4

Sverige	31,8	31,4	31,6	32,4
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0

Nordiska ministerrådets budget 2019

Nordiska ministerrådet beslutar om sin totala budget och Nordiska rådet antar budgeten. Generalsekreteraren för Nordiska ministerrådet upprättar ett budgetförslag i överensstämmelse med budgetreglerna. Ministerrådet och rådet för en dialog om förslaget och det behandlas i utskotten och partigrupperna. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet förhandlar om budgeten innan rådet samlas till plenum. Betänkandet om ministerrådets budgetförslag behandlas i plenum innan det godkänns slutligt. Nordiska rådet kan föreslå förändrade prioriteringar och kräva preciseringar i vissa budgetposter för att säkerställa att medlen allokeras rätt. Däremot kan rådet inte påverka själva budgetramen.

Den sammantagna utgiftsramen för Nordiska ministerrådet, det vill säga det officiella nordiska regeringssamarbetet, var 956 679 000 danska kronor (cirka 128 miljoner euro) 2019. Den sammantagna utgiftsramen förändrades inte jämfört med 2018. Våren 2017 inledde ministerrådet en process för att välja ut områden för särskilda strategiska prioriteringar: digitalisering, mobilitet och profilering/kultursatsningar utanför Norden. Därför gjordes det en del omfördelningar inom den totala ramen för de här sektorerna i ministerrådets budget för 2019, vilket innebar att 30 miljoner danska kronor reserverades för nya initiativ för att stärka arbetet inom de prioriterade sektorerna. För att nå målen i de nordiska och baltiska ministrarnas deklaration Digital North avsattes medel också för ministerrådet för digitalisering, likaså för arbetet utifrån den avsiktsförklaring om 5G som statsministrarna enades om i maj 2018. Dessutom avsattes medel för att följa upp rekommendationerna i mobilitetsrapport från 2018 och för att stärka arbetet med mobilitetsprogrammet Nordplus. Vidare fick profilering- och positioneringsarbetet utanför Norden, inklusive de nordiska kulturministrarnas kultursatsningar utomlands, ekonomiskt stöd.

Nordiska ministerrådets budget 2020

Ministerrådet och rådet förhandlar hela kalenderåret om budgeten för året därpå. I rådet är det presidiet som svarar för budgetarbetet, men partigrupperna utser en ansvarig person som deltar i budgetförhandlingarna. Presidenten leder budgetarbete i rådet och ansvarar för förhandlingarna med ministerrådet.

Förhandlingarna om ministerrådets budget för 2020 inleddes redan i januari, när Nordiska rådets presidium träffade Islands samarbetsminister Sigurður Ingi Jóhannsson, ordförande för samarbetsministrarna. Presidiet presenterade Nordiska rådets allmänna prioriteringar visavi budgeten för Nordiska ministerrådet. I början av juni lämnade ministerrådets generalsekreterare ett budgetförslag som under sommaren var på remiss i Nordiska rådets partigrupper och utskott. På ett sammanträde i september godkände presidiet fem ändringar till budgetförslaget utifrån förslag från utskotten och partigrupperna. Rådspresidenten förhandlade med ordföranden för samarbetsministrarna den 7 oktober, och båda parter godkände en kompromisstext med de fem ändringsförslagen. Nordiska rådet antog ministerrådets budgetförslag för 2020 slutligt på sessionen i Stockholm. Danmark samarbetsminister Mogens Jensen redogjorde för förslaget.

Presidiet ansåg det viktigt att visionen för Norden, som statsministrarna undertecknade i augusti, beaktas i budgeten. Visionen tar sikte på att Norden ska vara världens mest hållbara och bäst integrerade region 2030. Presidiet ansåg att visionen bör ges större synlighet i ministerrådets budgetförslag för 2020 och kopplas närmare ihop med budgeten. På sikt handlar det om hur de strategiska prioriteringarna i visionen införlivas i handlingsplanerna. Presidiet såg fram emot en konstruktiv och inkluderande dialog mellan ministerrådet och rådet.

Tack vare budgetkompromissen prioriterar ministerrådets budget 2020 nordiska insatser mot den ökande antibiotikaresistensen och nordiskt civilrättsligt samarbete. Insatserna mot antibiotikaresistens har redan en längre tid varit ett prioriterat område i det nordiska samarbetet. Nordiska rådet anser det viktigt att de nordiska insatserna gör ett tydligt avtryck i budgeten. Även rättsligt samarbete är ett viktigt område, där rådet ville ge arbetet för att förebygga uppkomsten av gränshinder större uppmärksamhet. Ett av incitamenten var en rapport som professor emeritus Inge Lorange Backer hade sammanställt på uppdrag av ministerrådet. Utöver de här prioriteringarna fattades två konkreta budgetbeslut. För det första avsattes 200 000 danska kronor för det nordiska samarbetet för att harmonisera och förenkla byggreglerna och främja hållbart bygge. För det andra öronmärktes sammanlagt 1,3 miljoner danska kronor för finansiering av utbildningsplattformen Norden i skolan. Rådet ansåg att harmonisering av byggreglerna gagnar nordiska företag och nordborna samtidigt som kostnaderna för samhället minskar. Vidare är ömsesidig förståelse av grannspråken mycket viktig för mobiliteten i Norden. Därför föreslogs budgeten bli ändrad för att säkerställa finansieringen av Norden i skolan.

Nordiska rådets budget 2019

Nordiska rådets egen budget är betydligt mindre än Nordiska ministerrådets budget. Det är en administrativ budget för bland annat följande utgifter: bidrag till partigrupperna, mötes- och resekostnader, utskottsarbete, tolkning och översättning, publikationer och administrativa utgifter inklusive personal. Budgeten fastställs årligen av rådets presidium. Rådets budget för 2019 uppgick till cirka 36 miljoner danska kronor (cirka 4,8 miljoner euro) och hade i princip varit oförändrad sedan 2018.

I september höll presidiet ett möte om bokslutet för Nordiska rådet 2018. På samma möte behandlade presidiet också den revision av Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden som hade utförts av Rigsrevisionen, den danska statens revisionsmyndighet. Av revisionsberättelsen framgick det att det finns en del svagheter i ministerrådets ekonomiförvaltningssystem. Till följd av anmärkningarna från revisorerna kunde presidiet inte godkänna bokslutet för 2018 på sitt möte i oktober, utan bestämde att ärendet ska beredas ytterligare.

11. Teman i det nordiska samarbetet 2020

Ordförandeskapet i Nordiska rådet 2020

Island är ordförandeland i Nordiska rådet 2020. Sessionen utsåg Silja Dögg Gunnarsdóttir, från mittengruppen till rådspresident 2020. Vice president blev Oddný Harðardóttir från den socialdemokratiska gruppen. Samtidigt beslutade rådet ordna 72:a sessionen i Reykjavik i konserthuset Harpa.

Programmet för Islands ordförandeskap har tre prioriterade områden: 1) slå vakt om demokratin bland annat genom att bekämpa falska nyheter, 2) värna den biologiska mångfalden och 3) stärka banden mellan de nordiska länderna genom att stärka nordiska medborgares språkkunskaper. I insatserna för att bekämpa falska nyheter vill Island söka svar på hur myndigheter, politiker, civilsamhället och andra samhällsinstitutioner kan reagera på spridningen av felaktiga och vilseledande uppgifter. Under ordförandeskapet vill Island slå vakt om mediekunnigheten och stärka mediernas ställning, i synnerhet för de som är en motvikt till falska nyheter. I sitt tal sade Silja Dögg Gunnarsdóttir, rådspresident 2020, att alla nordiska länder har koncentrerat sig på temat, men nämnde särskilt Finlands insatser och uttryckte en förhoppning om gott samarbete med Finlands delegation.

Under temat biologisk mångfald kommer Island att sätta fokus på två områden. För det första är avsikten att engagera ungdomar i Norden för att ge dem möjligheten att påverka utarbetandet av nya internationella målsättningar om biologisk mångfald under 2020. Det andra området gäller havets

biologiska mångfald, som är av enorm betydelse för Island och andra nordiska länder som är mycket beroende av havets resurser.

Det tredje prioriterade området är språkförståelse i Norden. Undersökningar pekar på en försämring av nordisk språkförståelse under senare år och årtionden. Den kommande rådspresidenten Silja Dögg Gunnarsdóttir framhöll att Norden måste se till att de nordiska språken inte blir en skiljelinje mellan nordborna och att alla nordiska medborgare får möjlighet att lära sig och studera grannlänternas språk.

Ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2020

Danmark är ordförandeland i Nordiska ministerrådet 2020. Danmarks statsminister Mette Frederiksen presenterade ordförandeskapsprogrammet på sessionen i Stockholm. Programmet för det nordiska regeringssamarbetet år 2020 består av tre fokusområden: ett grönt Norden, ett konkurrenskraftigt Norden och ett socialt hållbart Norden. Ordförandeskapet kommer att verkställa Nordiska ministerrådets nya vision för 2030, då Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region. Visionen ställer ambitiösa mål för det nordiska samarbetet. De tre prioriterade områdena tillför samarbetet under de kommande åren en tydlig riktning mot ett grönt, konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden. Programmet för det danska, färöiska och grönländska ordförandeskapet går under rubriken "Framtidens lösningar tillsammans".

Under fokusområdet ett grönt Norden vill ordförandeskapet stärka det nordiska samarbetet inom miljö och klimat. Samarbetet inom grön omställning och cirkulära klimatvänliga lösningar ska främjas och den samnordiska klimatdiplomatin vidareutvecklas. Norden har en skyldighet att hjälpa andra länder att minska belastningen på miljön och klimatet, exempelvis genom att skydda den biologiska mångfalden. Miljöfrågorna är en hörnsten i det nordiska internationella varumärket. De nordiska länderna arbetar för att lösa de globala problemen till följd av mängden plast och annat avfall i haven. Under det danska ordförandeskapet kommer dessutom den samnordiska elmarknaden vidareutvecklas och grön omställning inom näringslivet att stöttas. Danmark fortsätter således att genomföra målen i den strategiska utredning om nordiskt energisamarbete som Jorma Ollila gjorde 2017.

Inom fokusområdet ett konkurrenskraftigt Norden ska Norden inrikta sig på grön omställning genom forskning, innovation, mobilitet och digitalisering. De nordiska ekonomierna kommer att satsa på cirkulära klimatvänliga lösningar. Nordisk teknik och hållbara affärsmodeller är i en klass för sig. Digitalisering spelar en avgörande roll för att stärka konkurrenskraften eftersom vi med digitalisering kan främja integrationen i Norden och samtidigt avskaffa befintliga gränshinder. De nordiska länderna har ett starkt globalt varumärke som gagnar nordiska företag och deras export och lockar internationella turister till Norden. Danmark vill göra Norden till ett attraktivt turistmål, särskilt genom att satsa på hållbar turism. Vidare lyfter Danmark fram mobiliteten i Norden, bland annat med avseende på den nordiska arbetsmarknaden i framtiden och lättare tillgång till gemensamma nordiska lösningar för digital självservice, i synnerhet inom områden som ger ökad mobilitet och integration. Ambitionen är att främja gröna, elektrifierade och konkurrenskraftiga transporter.

Ett socialt hållbart Norden innebär att alla ska ha glädje av samarbetet oberoende av ålder och personliga förutsättningar. En förutsättning för fortsatt utveckling är att vi har fredliga och demokratiska samhällen där alla kan känna sig trygga. Norden och den nordiska sammanhållningen bygger på gemensamma värderingar och samhällen där fundamentet utgörs av tillit, demokrati, hållbara gemenskaper, jämställdhet och lika framtidsmöjligheter. Viktiga byggstenar i det nordiska samarbetet är barns och ungas möjligheter att få sin röst hörd, likaså mobilitet, samarbete, psykisk hälsa bland de unga samt inte minst kunskaper i nordiska språk. Danmark sätter fokus på att främja demokratiskt medborgarskap, kulturell delaktighet och psykiskt välbefinnande genom ett projekt för att stärka sammanhållningen via hållbara gemenskaper bland nordiska unga.

Finlands delegation i Nordiska rådet står 2020 värd för rådets temasession i Riksdagshuset den 30–31 mars och på sommarmötet för utskottet för ett hållbart Norden i Tammerfors vecka 26. Sommarmötet behandlar cirkulär ekonomi och hållbar stadsutveckling. Dessutom är delegationen värd för en studieresa som ryska parlamentariker gör till Finland i juni. Nordiska rådet arrangerar årligen en studieresa för ryska parlamentariker och denna gång går resan till Finland. Temat är avfallshantering och materialåtervinning. I programmet ingår också studiebesök. Bland övriga teman under året märks genomförande av Nordiska rådets strategi för samhällssäkerhet och fokusområden som ingår i Islands ordförandeskapsprogram.

BILAGA 1 Finlands delegation 2019 1.1–17.6.2019

Medlemmar

Valda medlemmar

Arhinmäki, Paavo, vänst
Eerola, Juho, saf, ordförande
Feldt-Ranta, Maarit, sd, vice ordförande (t.o.m. 7.2)
Henriksson, Anna-Maja, sv
Karimäki, Johanna, gröna
Kivelä, Kimmo, blå
Koski, Susanna, saml
Kulmala, Kari, blå
Kulmuni, Katri, cent
Kurvinen, Antti, cent
Lundberg, Britt, ÅC
Pirttilahti, Arto, cent
Raatikainen, Mika, saf
Rydman, Wille, saml
Skinnari, Ville, sd
Staffas, Mikael, Lib
Tolppanen, Maria, sd (fr.o.m. 8.2)
Tuomioja, Erkki, sd, vice ordförande (fr.o.m. 8.2)
Vanhanen, Matti, cent
Vartiainen, Juhana, saml
Östman, Peter, kd

Suppleanter

Biaudet, Eva, sv
Halmeenpää, Hanna, gröna
Honkonen, Petri, cent
Huhtasaari, Laura, saf
Jalonen, Ari, blå
Jonsson, Axel, ÅF
Kymäläinen, Suna, sd
Laitinen-Pesola, Jaana, saml
Lehti, Eero, saml
Maijala, Eeva-Maria, cent
Mikkonen, Krista, gröna
Modig, Silvia, vänst
Parviainen, Ulla, cent
Ruoho, Veera, saml
Räsänen, Joonas, sd
Talja, Martti, cent
Tavio, Ville, saf
Wallin, Harry, sd
Wallinheimo, Sinuhe, saml
Wikström, Tony, ÅSD

Delegationens arbetsutskott

Eerola, Juho, saf, ordförande

Arhinmäki, Paavo, vänst
Feldt-Ranta, Maarit, sd, vice ordförande (t.o.m 7.2.)
Henriksson, Anna-Maja, sv
Karimäki, Johanna, gröna
Kivelä, Kimmo, blå
Pirttilahti, Arto, cent
Rydman, Wille, saml
Staffas, Mikael, Lib
Tuomioja, Erkki, sd, vice ordförande (fr.o.m. 8.2)
Östman, Peter, kd

Medlemmar i presidiet, utskott, kommittéer och arbetsgrupper

Presidiet

Lundberg, Britt, ÅC
Rydman, Wille, saml
Tuomioja, Erkki, sd

Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Arhinmäki, Paavo, vänst
Feldt-Ranta, Maarit, sd (t.o.m. 7.2)
Karimäki, Johanna, gröna, ordförande
Kivelä, Kimmo, blå
Tolppanen, Maria, sd (fr.o.m. 8.2)
Östman, Peter, kd

Utskottet för ett hållbart Norden

Koski, Susanna, saml
Kulmala, Kari, blå
Vanhanen, Matti, cent

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

Eerola, Juho, saf
Kulmuni, Katri, cent
Pirttilahti, Arto, cent
Skinnari, Ville, sd
Staffas, Mikael, Lib
Vartiainen, Juhana, saml

Utskottet för välfärd i Norden

Henriksson, Anna-Maja, sv
Kurvinen, Antti, cent, viceordförande
Raatikainen, Mika, saf

Kontrollkommittén

Arhinmäki, Paavo, vänst
suppleant Modig, Silvia, vänst

Valkommittén

Eerola, Juho, saf

Gränshindergruppen

Kulmuni, Katri, cent, ordförande

Arbetsgruppen för samhällsäkerhet

Rydman, Wille, saml, ordförande

Nordiska kulturfondens styrelse

Arhinmäki, Paavo, vänst

suppleant Östman, Peter, kd

Nordiska Investeringsbankens kontrollkommitté

Pirttilahti, Arto, cent

BILAGA 2 Finlands delegation 2019 18.6–31.12.2019

Medlemmar

Valda medlemmar

Alanko-Kahiluoto, Outi, gröna
Eriksson, Anders, ÅF (fr.o.m. 11.11)
Gunell, Camilla, ÅSD (fr.o.m. 18.12)
Heinäluoma, Eveliina, sd
Honkasalo, Veronika, vänst
Ikonen, Anna-Kaisa, saml
Junnila, Vilhelm, saf
Juuso, Kaisa, saf
Järvinen, Heli, gröna
Kemetter, Sara, ÅSD (11.11. – 17.12.)
Kinnunen, Mikko, cent
Kärnä, Mikko, cent
Lundberg, Britt, ÅC (t.o.m. 5.11)
Nurminen, Ilmari, sd
Ovaska, Jouni, cent
Purra, Riikka, saf
Ranne, Lulu, saf, vice ordförande
Rydman, Wille, saml
Staffas, Mikael, Lib (t.o.m. 5.11)
Strand, Joakim, sv
Tuomioja, Erkki, sd, ordförande
Vartiainen, Juhana, saml
Viljanen, Heidi, sd

Suppleanter

Adlercreutz, Anders, sv
Aittakumpu, Pekka, cent
Antikainen, Sanna, saf
Arhinmäki, Paavo, vänst
Berg, Kim, sd
Filatov, Tarja, sd
Holmberg-Jansson, Annette, MSÅ (11.11. – 17.12.)
Holmström, Simon, HI (fr.o.m. 11.11)
Jonsson, Axel, ÅF (t.o.m. 5.11)
Juvonen, Arja, saf
Kempfi, Hilka, cent
Koskela, Jari, saf
Kvarnström, Johan, sd
Petelius, Pirkka-Pekka, gröna
Pitko, Jenni, gröna
Sarkkinen, Hanna, vänst
Satonen, Arto, saml
Sirén, Saara-Sofia, saml
Wallinheimo, Sinuhe, saml
Valve, Wille, MSÅ (fr.o.m. 18.12)
Werning, Paula, sd

Vestman, Heikki, saml
Wikström, Tony, ÅSD (t.o.m. 5.11)

Delegationens arbetsutskott

Tuomioja, Erkki, sd, ordförande
Ranne, Lulu, ps, vice ordförande
Alanko-Kahiluoto, Outi, gröna
Eriksson, Anders, ÅF (fr.o.m. 11.11)
Honkasalo, Veronika, vänst
Ovaska, Jouni, cent
Rydman, Wille, saml
Staffas, Mikael, Lib (t.o.m. 5.11)
Strand, Joakim, sv

Medlemmar i presidiet, utskott, kommittéer och arbetsgrupper

Presidiet

Junnila, Vilhelm, saf (t.o.m. 29.10)
Lundberg, Britt, ÅC (t.o.m. 5.11.)
Rydman, Wille, saml
Tuomioja, Erkki, sd

Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Gunell, Camilla, ÅSD (fr.o.m. 18.12)
Honkasalo, Veronika, vänst
Junnila, Vilhelm, saf (fr.o.m. 29.10)
Kemetter, Sara, ÅSD (11.11. – 17.12.)
Kinnunen, Mikko, cent
Ovaska, Jouni, cent
Purra, Riikka, saf, viceordförande (29.10. – 31.12.)
Viljanen, Heidi, sd

Utskottet för ett hållbart Norden

Ikonen, Anna-Kaisa, saml
Kärnä, Mikko, cent

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

Eriksson, Anders, ÅF (fr.o.m. 11.11)
Heinäluoma, Eveliina, sd
Järvinen, Heli, gröna (t.o.m. 2.9)
Ranne, Lulu, saf
Staffas, Mikael, Lib (t.o.m. 5.11)
Strand, Joakim, sv
Vartiainen, Juhana, saml

Utskottet för välfärd i Norden

Alanko-Kahiluoto, Outi, gröna, viceordförande
Juuso, Kaisa, saf
Järvinen, Heli, gröna (fr.o.m. 2.9)
Nurminen, Ilmari, sd

Kontrollkommittén

Honkasalo, Veronika, vänst
suppleant Arhinmäki, Paavo, vänst

Gränshindergruppen

Ranne, Lulu, saf (fr.o.m. 25.9)

Arbetsgruppen för samhällssäkerhet

Rydman, Wille, saml, ordförande

Nordiska kulturfondens styrelse

Arhinmäki, Paavo, vänst
suppleant Östman, Peter, sv (t.o.m. 25.9)
suppleant Viljanen, Heidi, sd (fr.o.m. 25.9)

Nordiska Investeringsbankens kontrollkommitté

Rydman, Wille, saml (fr.o.m. 25.9)

BILAGA 3 Nordiska rådets rekommendationer och interna beslut 2019

Rekommendation 1/2019: Finansiering till en Nordisk Filmkommission (A 1751/tillväxt)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att överväga hur man, på rättvisa villkor och i samarbete med branschen, kan locka fler internationella filmproduktioner till Norden, exempelvis genom att upprätta en Nordisk Filmkommission.

Rekommendation 2/2019: Lancering af Spil Nordisk (A 1777/kultur)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en strategisk insats för att stärka det nordiska musiklivet inom alla musikgenrer, inklusive att främja ett starkare fokus på nordisk musik i programutbudet i de nordiska public service-kanalerna.

Rekommendation 3/2019: Förstärkt civilrättsligt samarbete (A 1790/välfärd)

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att öppna upp en gemensam nordisk rättsdatabas.

att återupprätta det nordiska civilrättsliga lagstiftningssamarbetet, med ett mål att harmonisera lagstiftningen inom de områden där gränshinder uppstår.

att garantera tillräckliga resurser för att lagsamarbetet länderna emellan säkras på ministerienivå.

Rekommendation 4/2019: Fortsatt nordiskt lagstiftningssamarbete (A 1790/välfärd)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att införa de civilrättsliga förslagen från Inge Lorange Backers rapport "Styrket nordisk lovsamarbeid. Muligheter och utfordringer" i det nordiska samarbetet.

Rekommendation 5/2019: Norden som foregangsregion for å motvirke utenforskap (A 1774/välfärd)

Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd

å sette fokus på utenforskap og at Norden skal være en foregangsregion for systematisk

å motvirke utenforskap i vårt samfunn gjennom å se på ulike modeller for å främja social investering i förebyggande insatser.

at Árni Páll Árnasons forslag fra arbejdet med den strategiske gennemlysning af det nordiske socialsamarbejde anvendes i arbejdet for at modvirke udenforskab i Norden for udsatte børn og unge, udsatte voksne, indvandrere, ældre samt personer med funktionsnedsættelse.

Rekommandation 6/2019: Felles nordisk komité for etisk godkjenning av klinisk forskning (A 1791/kultur)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vara en pådrivare för att få tillstånd en gemensam nordisk kommitté för etiskt godkännande av kliniska studier.

Rekommandation 7/2019: Felles nordisk komité for etisk godkjenning av klinisk forskning (A 1791/kultur)

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att bidra till en gemensam nordisk kommitté för etiskt godkännande av kliniska studier.

Rekommandation 8/2019: Nordisk Ministerråds samlede budget for 2020 (B 328/presidiet/C 2/2019)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ministerrådets budget i högre grad tar i beaktande visionen om Norden som världens hållbaraste region inom 10 år.

att fortsättningsvis prioritera nordiska insatser mot den ökade antibiotikaresistensen.

att det nordiska civilrättsliga samarbetet prioriteras jämför Lorange Backer rapporten.

att avsätta 200 TDKK för att främja det nordiska samarbetet om harmonisering och förenkling av byggregler samt främja ett hållbart bygge

att det öronmärks 1,0 MDKK under FNF på MR-SAM:s budget och 0,3 MDKK på MR-U:s budget till finansiering av utbildningsplattformen Norden i Skolan. Härutöver kan det noteras att FNF själva enligt deras budgetprognos för 2020, utöver organisationsbidraget från Nordiska ministerrådet, förväntas att bidra med 0,2 MDKK. Det innebär därmed att 1,5 MDKK kommer att gå till Norden i Skolan.

Rekommandation 9/2019: Samarbejdsorganernes nordiske finansiering (B 327/kultur)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra ministerrådsförslag om samarbejdsorganernes nordiske finansiering med hänsyn tagna till de kommentarer utskottet framför under utskottets synpunkter.

Rekommendation 10/2019: Samarbetsprogram för utbildning och forskning 2019-2023 (B 329/kultur)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra ministerrådsförslag om samarbetsprogram för utbildning och forskning 2019–2023.

Rekommendation 11/2019: Nordisk handlingsplan för friluftslivet (A 1795/kultur)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta fram en nordisk handlingsplan för friluftslivet som bygger på de sju punkterna i betänkandet.

att Nordiska ministerrådet får i uppdrag att ta fram forskning kring: Nordiskt friluftsliv kopplat till folkhälsa, det vill säga hur får vi fler barn, unga och vuxna att delta i friluftaktiviteter? Samt undersöka varför en del väljer bort friluftsliv – finns det barriärer? Och hur kan fler utöva friluftaktiviteter utan att naturen påverkas negativt?

att överväga att genomföra ett gemensamt nordiskt friluftslivsår under de närmaste åren. Det innebär att friluftslivet skulle uppmärksammas brett i Norden genom olika arrangemang, seminarier och att våra invånare erbjuds ökade friluftaktiviteter för att stimulera rörelse utomhus för ökad folkhälsa.

Rekommendation 12/2019: Fælles nordisk autorisationsordning for osteopater (A 1808/kultur)

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige

att verka för att osteopatycket blir ett reglerat legitimationsyrke i Norge och Sverige.

Rekommendation 13/2019: Förbättrade villkor för mobilitet för folkhögskolestudenter och för samarbete mellan folkhögskolor i Norden (A 1809/kultur)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att möjliggöra för nordiska folkhögskolestuderande att individuellt söka bidrag från Nordplus Vuxen för de extra kostnader som är förenade med att studera en komplett kurs på en folkhögskola i ett annat nordiskt land.

att inrätta ett stöd inom ramen för Nordplus till nordiska folkhögskoleorganisationers informationsinsatser om möjligheterna för studerande att studera vid folkhögskola i ett nordiskt land.

att inrätta ett stöd inom ramen för Nordplus som möjliggör för folkhögskolor att förstärka sin nordiska profil.

Rekommendation 14/2019: Ändret regelverk för studiemedel (A 1809/kultur)

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering

att bemyndiga Centrala Studiestödsnämnden att ändra i regelverket så att det blir möjligt för svenska studenter kan söka studiemedel för studier på folkhögskola i Norge och Danmark.

Rekommendation 15/2019: Nordiskt samarbete mot hedersförtryck (A 1803/välfärd)

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att fördjupa det nordiska samarbetet inom forskningen, rättsväsendet och myndigheter som arbetar med hederspreventivt arbete.

att identifiera hur de nordiska länderna har arbetat förebyggande för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer såsom barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning både i relation till barn och unga likväl som vårdnadshavare.

att identifiera hur de nordiska länderna har arbetat specifikt mot barnäktenskap på de olika nivåerna.

att identifiera hur de nordiska länderna har arbetat mot könsstympning av flickor och kvinnor samt vilka åtgärder som vidtagits för att ge de redan utsatta rätt till vård och stöd.

att utbyta erfarenheter kopplade till rättsväsendets arbete med att utreda "hedersrelaterade brott" med särskilt fokus på barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.

att identificera hvordan de nordiske lande arbejder med seksuelle minoriteter i forskellige miljøer, hvor æresrelaterede normer ligeledes dikterer og udfordrer det enkeltes menneskes muligheder for at vælge et liv med den partner, de ønsker.

Rekommendation 16/2019: E-recept inom Norden (A 1798/välfärd)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att nordiska medborgare ska kunna hämta ut e-recept i hela Norden.

att nordiska e-recept ska kunna hämtas ut inom EU

att ge sekretariatet i uppdrag att utarbeta ett betänkande där det framgår att utskottet uppskattar att projektet "Lösningar för vård och omsorg på distans inklusive e-recept (VOPD)" pågår.

Rekommendation 17/2019: Klimatsmart byggande i Norden (A 1781/hållbart)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utveckla ett gemensamt nordiskt digitaliseringssystem för att utföra bättre kartläggning och uppföljning av byggnads- och rivningsavfall i Norden.

att utveckla incitament för att belöna resurseffektiva byggnader och renoveret byggnader samt att främja hållbar användning av trä som byggnadsmaterial och belöna byggnadsindustrins självreglering gällande koldioxidutsläpp i större grad.

att fördjupa det nordiska samarbetet inom hållbarhetsdesign och byggnadsarbete i strävan att främja noll-energibyggnader och bästa praxis för resurseffektivitet i branschen för att förbättra byggbranchernas konkurrensförmåga. I detta sammanhang bör även de särskilda förhållandena i de arktiska områdena beaktas.

att arrangere en konference med deltagelse af Ministerrådet / regeringerne, byggebranchen og fagforeningsrepræsentanter for bedre at forstå alle de involverede aktører og styrke funktionen for informationsudveksling.

Rekommendation 18/2019: Förstärkning av de nordiska miljöfinansieringsinstrumenten (A 1783/hållbart)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet följer upp med Sveriges ordförandeskap 2018 när det gäller den utlovade utredningen om arkitekturen kring de nordiska miljö- finansieringsbolagen, med grund i NIB, NEFCO och NDF.

att Nordiska ministerrådet utarbetar mötesplatser för klimatinvesterare, privata och offentliga, för att fremme partnerskaber og diskutere gemensamma standarder for klimatinvesteringar og kartlægge behovet av data for gröna investeringsmuligheder således at investeringernes miljø og klimaeffekter synliggøres.

Rekommendation 19/2019: Bæredygtig forbrug og produktion (A 1794/hållbart)

Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd

at udrede perspektiverne i at udvide Svanemærkets produktgrupper og identificere hvilke produkter der med fordel kan indgå i Svanemærkets produktgrupper med henblik på at fremme en cirkulær og bæredygtig omstilling, og at arbejde for at disse produkter bliver omfattet af Svanemærket.

Rekommendation 20/2019: Norden som ledende innen bærekraftig havbruk og havøkonomi (A 1772/tillväxt)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att bidra till utarbetandet av likartade styrdokument och nationell lagstiftning som gör det lättare att över gränserna samplanera flera olika näringars och samhällsnyttors behov i samma geografiska område.

att ta initiativ til en dialog med de nordiske landene for å utvikle felles miljøstandard for hele verdikjeden i havbruksnæringen og felles forvaltningssystem, for å videreutvikle en havbruksnæring som kan levere mat og økonomiske verdier innenfor et akseptabelt fotavtrykk som implementerer FNs bærekraftsmål.

att ta initiativ til å kartlegge mulighetene for å utvikle en felles havøkonomistrategi, som inkluderer de ulike næringer og samhøllsintressen som er fræmst berørda.

att ordførandeskapet tillser att de nordiska länderna på bästa sätt koordinerar sina planer och insatser i enlighet med gällande EU-direktiv.

Rekommendation 21/2019: Ömsesidigt godkännande av utbildning och yrkesmässiga kvalifikationer inom parallella arbetsområden (A 1742/tillväxt)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ingå en överenskommelse om att automatiskt erkänna varandras högre utbildningar, på liknande sätt och enligt samma principer som motsvarande ingångna avtal inom Baltic Council of Ministers, respektive Beneluxunionen.

att Nordiska ministerrådet går i dialog med Baltic Council of Ministers och Beneluxunionen, kring deras tankar om att ingå ett avtal om automatiskt erkännande av högre utbildningar mellan Norden, Benelux och de baltiska staterna.

att Nordiska ministerrådet, liksom Baltic Council of Ministers och Beneluxunionen, undersöker hur man skulle kunna skapa ett system för automatiskt erkännande också av yrkeskvalifikationer för reglerade/auktoriserade yrken.

att Nordiska ministerrådet utvecklar redskap för att i dialog med branschorganisationer i Norden, få till en process för erkännande också av branschreglerade yrkeskvalifikationer.

Rekommendation 22/2019: Årlig barometer kring nordisk integration (A 1754/tillväxt)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att som en del av sin strävan om att Norden ska bli världens mest integrerade region, överväga att upprätta en "barometer" som med utgångspunkt i ett index, och olika mätbara kriterier, ska kunna ge en bild av huruvida Norden utvecklas i en mer integrerande eller en mer disintegrerande riktning.

Rekommendation 23/2019: Arktisk turismesamarbejde (A 1778/tillväxt)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at initiere oprettelsen af et særlig nordisk arktisk turismesamarbejde.

at understøtte udvekslingen af viden om bæredygtig turisme i Arktis.

at iværksætte udredninger om best practice for arktisk turisme.

Rekommendation 24/2019: Stärkt styrelsekompetens genom en säkrad mångfald (A 1804/tillväxt)

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att kartlägga situationen i respektive land vad gäller konkurrenskraft och tillväxt kopplat till mångfalden i styrelser inom näringslivet. Fakta behövs för att skapa en gemensam bild som inte kan ifrågasättas. Fakta bidrar även till en gemensam bild av nuläget.

att synliggöra nyttan med mångfald i styrelser i förhållande till företagens lönsamhet, tillväxt och attraktionskraft.

att genomföra ett seminarium/konferens för att utbyta erfarenheter om framgångsrika metoder för att uppnå vinster kopplat till att främja mångfald inom näringslivet(s styrelser), samt vad gäller att stödja och stimulera företagande bland kvinnor och personer med annan kulturell bakgrund.

Rekommendation 25/2019: Sänkta utsläpp från flyget (A 1802/tillväxt)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta en gemensam strategi för att minska utsläppen från flygsektorn.

Internt beslut 1/2019: Nordisk Råds strategi for samfundssikkerhed (A 1824/pres)

Presidiet foreslår, at

Nordisk Råd beslutter

å godkjenne Nordisk råds strategi for samfundssikkerhet.

Internt beslut 2/2019: Ændringer af Forretningsordenens paragraffer 44, 65 og 83 (A 1811/pres)

Præsidiets foreslår, at

Nordisk Råd beslutter

att per 1 januari 2020 ändra paragrafer 44, 65 och 83 i Nordiska rådets arbetsordning så att de har följande ordalag:

§ 44 Tillsättning och sammansättning

Till kontrollkommittén utser plenarförsamlingen ordförande, vice ordförande samt ytterligare fem medlemmar och personliga ersättare för dessa fem från respektive länder. Ingen får vara eller under föregående kalenderår ha varit medlem eller ersättare i presidiet eller Nordiska kultur-fondens styrelse. Varje land ska vara representerat.

Bestämmelserna i § 23 och § 30 äger motsvarande tillämpning. Extra möte kan beslutas av ordföranden och ska inkallas om tre medlemmar begär det.

Vid förfall för både ordföranden och vice ordföranden utser utskottet en mötesledare.

§ 65 Nomineringar

Partigrupperna och medlemmar som inte tillhör någon partigrupp får, inom tid som valkommittén bestämmer, nominera kandidater till val som förrättas av plenarförsamlingen.

Delegationerna nominerar dock Nordiska rådets president och vicepresident och kontrollkommitténs fem ordinarie medlemmar samt deras personliga suppleanter.

Delegationerna nominerar också medlemmar i Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté och styrelsen för Nordisk kulturfond.

Vid nomineringarna ska balans eftersträvas mellan länderna och mellan kvinnor och män, samt om möjligt hänsyn tas till nationell utskottstillhörighet.

83 Redovisning

Partigrupper och medlemmar som inte tillhör någon partigrupp som har uppburit stöd enligt § 81 eller § 82 ska senast den 15 maj lämna en redovisning för det föregående året. Kontrollkommittén granskar redovisningen vid sitt första möte efter den 15 maj. Plenarförsamlingen kan fastställa ytterligare regler för redovisningen.

BILAGA 4 Nordiska rådets priser 2019

Nordiska rådet delar varje år ut fem priser: litteraturpriset, barn- och ungdomslitteraturpriset, filmpriset, musikpriset och miljöpriset. Nordiska rådets priser bidrar till att synliggöra det täta nordiska kultursamarbetet. Syftet med kulturpriserna är att öka intresset för de nordiska ländernas litteratur, språk, musik och film. Miljöpriset belönar extraordinära insatser för det hållbara Norden. Varje pris är på 350 000 danska kronor, det vill säga cirka 47 000 euro.

Nordiska rådets priser hör till de mest ansedda i Norden och de har också en stark ställning internationellt. Varje år delas priserna ut i samband med Nordiska rådets session. Vinnarna offentliggjordes och priserna delades ut på en högtidlig tillställning i Konserthuset i Stockholm den 29 oktober. Priserna delades ut av Sveriges statsminister Stefan Löfven, miljöaktivisten Noura Berrouba, författaren Johannes Anyuru, skådespelaren Lene Cecilia Sparrok och dirigenten Susanna Mälkki, tidigare mottagare av musikpriset.

Den danska författaren Jonas Eika fick litteraturpriset 2019 för novellsamlingen *Efter Solen* (inte översatt till finska). Han fick priset för ett verk som påminner oss om precis varför litteraturen kan annat och mer än att spegla det vi redan känner till. Finland representerades av Marianna Kurtto med romanen *Tristania* (Tristania, svensk översättning av Camilla Frostell) och Lars Sund med romanen *Där musiken började* (Missä musiikki alkoi, finsk översättning av Laura Jänisniemi).

Den norska författaren Kristin Roskifte fick Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris 2019 för bilderboken *Alle sammen teller* (Alla räknas, översättning till svenska av Johanna Thydell; inte översatt till finska). Hon fick priset för ett verk som är annorlunda och enastående inom sin genre. Titeln hänvisar till bokens genre som vimmel- och räknebok med texter och bilder. Titeln säger att allesamman ska räknas med och betyda något, att alla är unika och värdefulla. Finlands kandidater var Maria Turtschaninoff med romanen *Breven från Maresi* (Maresin voima, översättning till finska av Marja Kyrö) och Marika Maijala med bilderboken *Ruusun matka* (*Rosie springer*, översättning till svenska av Sara Ehnholm Hielm).

Den danska filmen *Hjärter dam* (Dronningen) (engelsk titel *Queen of Hearts*) fick Nordiska rådets filmpris 2019. Regissör var May el-Toukhy, som skrivit manuset tillsammans med Maren Louise Käehne. Producenter var Caroline Blanco och René Ezra. Vinnarfilmen utforskar steg för steg hur en tragisk familjehemlighet uppstår i och med att konsekvenserna av hybris, lust och lögn konspirerar för att skapa ett osannolikt dilemma. Finlands kandidat var filmen *Aurora* – manusförfattare och regissör Miia Tervo och producent Max Malka.

Den isländska performern och multi-instrumentalisten Gyða Valtýsdóttir fick Nordiska rådets musikpris 2019 för sin karaktäristiska sång, instrumentella uppfinningsrikedom och högst personliga charm som framhäver ett förnämt hantverk. Finland representerades av violinisten Kreta-Maria Kentala och munspelskvartetten Sväng.

Greta Thunberg blev tilldelad Nordiska rådets miljöpris 2019, men hon valde att inte ta emot priset som en protest mot bristande klimathandling. Finlands kandidat var Ekoenergia, ett internationellt miljömärke som inte är vinstdrivande. Det har lanserats av Finlands naturskyddsförbund och ett internationellt nätverk bestående av miljöorganisationer från flera olika länder.

BILAGA 5 Nordiska rådets strategi för samhällssäkerhet

BILAGA 6 Samarbetsavtal mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen

Vedtatt på Nordisk råds sesjon, Stockholm 30. oktober 2019

NORDISK RÅDS STRATEGI FOR SAMFUNNSSIKKERHET

Innledning

Verdifelleskapet mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrte områdene Færøyene, Grønland og Åland er sterkt. Demokrati, rettsstat, menneskerettigheter, likestilling og bærekraftig utvikling er grunnelementer i våre samfunn.

I tillegg til verdimeisig, kulturell og geografisk nærhet står de nordiske landene overfor en rekke av de samme utfordringene innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. Det er viktig å påpeke at i det store og det hele fungerer sikkerhetsarbeidet og beredskapen i de nordiske landene meget godt. Innsatsen til de mange som er involvert, er uvurderlig.

Som mulige trusler for samfunnssikkerheten nevner sikkerhetsmyndighetene i de nordiske landene blant annet følgende: naturkatastrofer, herunder også vulkanutbrudd og jordskjelv, skogbranner, oversvømmelser, ekstremvær, pandemier, transportulykker, atomkraftulykker, terrorangrep, IT-angrep, forurensning av drikkevann, oljesøl i havet og forsyningsproblemer for drivstoff, elektrisitet eller mat. Dette er trusler som kan ramme et nordisk land, og som også kan få konsekvenser på tvers av grensene. Med vår samlede kunnskap, erfaring og beredskap står Norden mye bedre rustet. Det er derfor all grunn til å samarbeide i Norden og hjelpe hverandre ved behov.

Demokrati, rettsstat og menneskerettigheter, samt tillit til hverandre og de samfunnsbærende institusjonene, er avgjørende for å sikre trygge og velfungerende samfunn. Dette er blant Nordens fremste styrker, og vi bærer alle et ansvar for at det fortsatt skal være slik i fremtiden.

Det nordiske ministersamarbeidet om samfunnssikkerhet, beredskap, store ulykker og kriser er blant annet forankret i Haga-samarbeidet, visjonsdokumentet Ett robust Norden utan gränser og Den nordiske solidaritetserklæringen. Det nordiske forsvarssamarbeidet NORDEFCOs visjon 2025 inneholder også flere punkter knyttet til den sivile sikkerheten. Stoltenberg-rapporten har preget, og preger fortsatt, landenes samarbeid innenfor samfunnssikkerhet.

Nordisk råd vil uttrykke sin støtte til vedtatte avtaler og det viktige nordiske arbeidet som allerede utføres, men mener det er *behov for forbedringer og mer systematisert oppfølging av det man har besluttet*. I dette dokumentet vil vi løfte tematikk som vi mener er av særlig betydning fremover. Dette er ikke en uttømmende strategi, og Nordisk råd kan ved behov oppdatere dokumentet.

Et klart nordisk mandat

Befolkningen i Norden har et svært positivt syn på det nordiske samarbeidet. I en undersøkelse¹ utført

¹ www.norden.org/no/news/sterkere-sammen-samarbeidet-er-populaert-blant-nordboerne

av Nordisk ministerråd i 2017 oppgir mer enn 90 % at det er viktig eller veldig viktig med nordisk samarbeid, og av disse sier nesten 60 % at det er veldig viktig. Aller øverst på listen over hva nordboerne anser som viktig å samarbeide om, kommer forsvars- og sikkerhetsspørsmål.

Det nordiske utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet ligger i dag *utenfor* Nordisk ministerråds mandat. Det samme gjør samarbeidet om beredskap, store ulykker og kriser. Dette betyr ikke at Nordisk ministerråd ikke beskjeftiger seg med disse feltene, men det foreligger ingen tydelig og overordnet plan for ministerrådets involvering. Med tanke på den brede folkelige oppbakkingen for nordisk samarbeid om sikkerhetsspørsmål, mener Nordisk råd at det er på høy tid at Nordisk ministerråd – det fremste organet for nordisk minister-samarbeid – får et tydelig mandat innenfor disse områdene. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene vurderer hvordan Nordisk ministerråd best kan involveres i og støtte det nordiske utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeidet, inkludert nordisk samarbeid om samfunnssikkerhet og beredskap.

Tydeligere nordisk struktur og lederskap

Siden 2009 har ministrene med ansvar for Haga-erklæringene som regel avholdt ett årlig møte. Lederne for beredskapsmyndighetene i de nordiske landene møtes også årlig til det såkalte nordiske generaldirektørmøtet. Danmark representeres av Beredskapsstyrelsen, Finland av Innenriksministeriet, Island av Den nasjonale politimyndigheten, Norge av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Sverige av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Nordisk råd mener det er positivt med årlige møter både på ministernivå og embetsnivå, men er bekymret for om dette er hyppig nok, og om strukturen og mandatet er tilstrekkelig klart. Enkelte eksperter og institusjoner som Nordisk råd har vært i kontakt med, peker på at det finnes områder innenfor samfunnssikkerhet i Norden som mangler

avtaler og styringsdokumenter. Andre peker på at det mangler et tydelig nordisk lederskap, felles-nordisk situasjonsforståelse og fokus. I blant er aktørene usikre på hva slags mandat de har til å drive og utvikle det nordiske samarbeidet videre. Det kan herske tvil om når det er behov for involvering av politisk nivå, for eksempel i form av en regjeringsavtale, noe som kan virke hemmende for nye initiativer.

Noen viser også til at det fortsatt er mange grensehindre mellom de nordiske landene som kan stå i veien for et effektivt samarbeid innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. Fra flere hold uttrykkes behovet for fellesnordiske øvelser, utdanninger og kurs med scenariobaserte oppgaver. Dette kan bidra til å bygge en felles kultur for krisehåndtering der man bedre forstår hverandres referanserammer og arbeidsmåter. Flaskehalser i samarbeidet vil lettere kunne identifiseres og avskaffes.

Nordisk råd vil ha et effektivt fellesnordisk kriseberedskap som på kort varsel og uten grensehindre og tvil om roller og ansvar kan stå til rådighet så landene kan hjelpe ved større kriser. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene oppnevner en uavhengig kommisjon med mandat til å vurdere hvordan det nordiske samarbeidet om samfunnssikkerhet kan optimaliseres.
- at de nordiske regjeringene vurderer om styringslinjene innenfor det nordiske beredskapssamarbeidet er tilstrekkelig klare, og hva som eventuelt må tydeliggjøres.
- at de nordiske regjeringene utarbeider/oppdaterer en oversikt over felles ressurser og mobiliseringsmuligheter og en fellesnordisk risikoanalyse og beredskapsplan.
- at de nordiske regjeringene så snart som mulig lager en konkret plan for å identifisere og avskaffe grensehindre som står i veien for nordisk samarbeid om samfunnssikkerhet og kriseberedskap.

- at de nordiske regjeringene utarbeider et systematisk program for fellesnordiske øvelser og kurs i kriseberedskap og setter av tilstrekkelige ressurser til dette.

Informasjonen i noen dokumenter og rapporter om samfunnssikkerhet² viser at Finland, Sverige og Norge på flere områder har et etablert samarbeid der Danmark (med de selvstyrte områdene Færøyene og Grønland) og Island ikke inngår. Nordisk råd mener det er viktig å forsikre seg om at dette har fornuftige begrunnelser og ikke skyldes tilfeldigheter. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene vurderer om den «nordiske nytten» og samarbeidsmulighetene mellom de nordiske landene i tilstrekkelig grad er blitt utforsket.

Fredsbygging og konfliktforebyggende arbeid

Nordisk råd mener at fredsbygging og konfliktforebyggende arbeid er viktig for samfunnssikkerheten både i Norden og globalt. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene styrker det nordiske samarbeidet innenfor fredsbygging og konfliktforebyggende arbeid.
- at de nordiske regjeringene og Nordisk råd vurderer en eventuell oppfølging av anbefalingene i rapporten New Nordic Peace fra april 2019.

Cybersikkerhet

Cybertrusler er et stadig økende problem for samfunnssikkerheten, og Norden har alt å tjene på å stå samlet for å takle de nye utfordringene. Også et styrket fellesnordisk internasjonalt samarbeid vil være av stor betydning. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene fordyper det nordisk-baltiske samarbeidet om cybersikkerhet.

- at trusselvurderinger innenfor cyberfeltet kontinuerlig deles mellom de nordisk-baltiske landene.
- at de nordiske landene, så langt det er mulig, sørger for at nordiske land som står utenfor EU eller NATO, skal få tilgang til samarbeidet om cybersikkerhet i disse organisasjonene.
- at cybersikkerhet inngår som en sentral del av den fellesnordiske transatlantiske dialogen om sikkerhetspolitikk.

Overgripende sikkerhet og politisamarbeid

Den overgripende sikkerheten³ skal sikre en effektiv og koordinert innsats av samfunnets samlede ressurser i forbindelse med kriser, katastrofer eller større hendelser. Hensikten er å opprettholde vitale samfunnsfunksjoner og beskytte liv og eiendom. Kommunene, sivilbefolkningen og næringslivet i Norden bør alle ha en krisebevissthet og en klar forståelse av hvordan de kan bidra til den overgripende sikkerheten.

Politiet er den myndigheten som i fredstid har hovedansvaret for landets indre sikkerhet. Sikkerhetssituasjonen har endret seg i Norden i den senere tid, og trusselbildet er langt mer sammensatt enn tidligere, noe som fører til økt belastning på politiets ressurser.

Norden er fortsatt blant regionene i verden med aller høyest tillit til myndighetene. Denne tilliten er en del av «det nordiske gullet» som vi må verne om.

Nordisk råd mener at et mer systematisk nordisk politisamarbeid samt bedre nordisk samordning av den overgripende sikkerheten vil styrke samfunnssikkerheten og befolkningenes trygghetsfølelse. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene videreutvikler og tilpasser det nordiske politisamarbeidet for å løse problemer med ressursmangel og nye trusler.

² For eksempel rapporten "Så bygger vi sikkerhet i Norden" av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

³ Med overgripende sikkerhet mener vi her samfunnets samlede beredskap, som utgjøres av det militære forsvaret, sivilforsvaret, politiet og den sivile beredskap.

- at de nordiske regjeringene styrker det nordiske politisamarbeidet om cyberkriminalitet og kriminaltekniske undersøkelser («forensisk arbeid»).
- at de nordiske regjeringene vurderer om det finnes områder der politiet og forsvaret i Norden i større grad bør samarbeide og samordne sine innsatser for bedre å møte eventuelle trusler.
- at de nordiske regjeringene i større grad utveksler beste praksis i arbeidet med å møte hybride trusler og cybertrusler samt vurderer om det finnes områder der forsvaret og beredskapsmyndighetene i større grad bør utvikle og samordne sine innsatser for å møte denne type trusler.
- at de nordiske regjeringene i større grad utveksler beste praksis for involvering av næringsliv, kommuner og sivilbefolkning i arbeidet med kriseberedskap.

Skogbranner og dødsbranner

Klimaendringene er en av vår tids største utfordringer, og dette vil også kunne få fatale konsekvenser for samfunnssikkerheten. Ifølge klimaforskere kan vi fremover vente varmere somrer og mer ekstrem tørke med økt fare for skogbranner. Hjelp fra naboland kan bli avgjørende for å takle krisene, slik som vi også så under skogbrannene som herjet i Sverige og Norge sommeren 2018.

De nordiske landene arbeider i dag i stor grad selvstendig med å forebygge alvorlige branner, herunder dødsbranner. Ambisjonsnivået, metoder og avsatte midler varierer mye fra land til land, og det er store forskjeller mellom de nordiske landene når det gjelder brannårsaker og antallet brannofre per 1000 innbyggere. Dette tyder på at de nordiske landene kan ha mye å tjene på et økt samarbeid og erfaringsutveksling om brannforebyggelse. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene vurderer mulighetene for en fellesnordisk flåte av brannslukkingsfly.

- at de nordiske regjeringene utarbeider en fellesnordisk strategi for brannforebyggelse.

Mat- og energiforsyning

I 2017 kom rapporten «Nordisk energisamarbeid: Sterkt i dag – sterkere i morgen». Den belyser på en god måte viktigheten av å styrke energisamarbeidet i Norden. Forsyningssikkerhet behandles imidlertid ikke i rapporten, men er sentralt for hvordan vi bør utvikle fremtidens energiløsninger. Nordisk råd anser at samarbeidsstrukturen og kunnskapen er noe mangelfull på dette området. Nordisk råd mener også at forsyningsberedskapen for viktige matvarer kan styrkes med økt nordisk samarbeid. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene lager en analyse for hvordan nordisk energisamarbeid kan bidra til å styrke forsyningssikkerheten.
- at de nordiske regjeringene utfører en konsekvensanalyse for matforsyningen i Norden ved alvorlige kriser.

Helsesamarbeid

Samarbeid om beredskap i helse og medisinsk behandling er ikke noe nytt for de nordiske landene. En nordisk helseberedskapsavtale om å hjelpe hverandre ved katastrofer og kriser trådte i kraft i 2003, og Svalbardgruppen har et særlig oppfølgingsmandat fra Ministerrådet for sosial- og helsepolitikk. Nordisk råd mener det er potensial for å videreutvikle samarbeidet, blant annet når det gjelder forsyning av medisiner og den operative planleggingen med tanke på angrep utenfra. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene samordner innsatsen for å sikre forsyninger av viktige medisiner og annet helsemateriell.
- at de nordiske regjeringene styrker helsesamarbeidet med henblikk på å være bedre forberedt i tilfelle angrep på et av de nordiske landene.

CBRN-samarbeid

Med bakgrunn i det komplekse trussel- og risikobildet vil det gi stor merverdi å styrke det nordiske samarbeidet om kjemiske, biologiske, radioaktive og nukleære trusler. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene snarest mulig gjennomfører en fellesnordisk kartlegging av hvilke ressurser de besitter for å bekjempe CBRN-trusler, og hvordan de raskt og effektivt kan hjelpe hverandre ved behov.

Redningstjenester

NORDRED er det nordiske samarbeidet for redningstjenestene. Nordisk råd mener at dette viktige samarbeidet bør videreutvikles og styrkes, og at hindre for samarbeid på tvers av grensene må identifiseres og avskaffes. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene utarbeider en fellesnordisk plan for optimalisering av redningstjenestene.

Nødkommunikasjon

Behovet for å kunne kommunisere sikkert for å utveksle informasjon er stort. Nødnettene i Finland (Virve), Sverige (Rakel) og Norge (Nødnett) er allerede knyttet sammen, noe som muliggjør at aktører innenfor orden, sikkerhet og helse effektivt kan kommunisere og samarbeide. Danmark og Island står foreløpig utenfor. Nordisk råd vil derfor:

- at de nordiske regjeringene fortsetter arbeidet for robust og grenseløs nødkommunikasjon i hele Norden, og at Danmark og Island så snart som mulig knyttes til det nordiske nødnett.

**Priorities of Cooperation
between the Baltic Assembly and the Nordic Council
2020 - 2021**

Baltic and Nordic countries share common interests and values and jointly contribute to stability and prosperity of the Region. Our societies are based on deep respect for democracy, the rule of law, equality, human rights, trust in each other and democratic institutions and sustainable development. Rapid progress, common values, hard-working and civic-minded societies, commitment and effective solutions aimed at overcoming problems, have made the Baltic-Nordic Region unique in Europe.

Digital interconnectivity, security and defence, democracy, energy, transport and infrastructure, circular economy, climate change, health care and social issues, environmental protection of the Baltic Sea, research and education as well as cultural exchange are those strategically important areas where coordinated actions are needed for the region as a whole.

The Baltic and Nordic countries should aim to explore the possibilities for automatic mutual recognition of academic degrees in the same way as the Baltic countries have agreed to recognise each other's degrees.

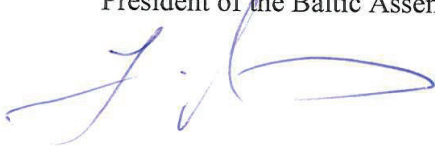
Current development and challenges require determined and pragmatic coordination of resources, effective decision-making and widely supported solutions. The Baltic Assembly and the Nordic Council will defend common interests and promote welfare and development of the whole Region. Together we will work to ensure that the governments in the Baltic-Nordic Region, the Baltic Council of Ministers and the Nordic Council of Ministers follow up on what they have committed to. Together we will work to raise awareness of the serious social consequences of corruption. The Baltic Assembly and the Nordic Council will work towards practical and future-oriented results for the people of the Region bilaterally and through relevant forums.

Through close coordination, based on mutual trust, shared values and a common vision, cooperation between the Baltic Assembly and the Nordic Council in 2020-2021 will focus on the following priority areas:

- Comprehensive foreign and security policy, including climate and energy issues, societal security and promotion of democratic values;
- Climate change mitigation and environmental protection;

- Transport and infrastructure interconnections;
- Gender and intergeneration equality;
- Sustainable and interconnected energy market;
- Digital market and interconnectivity, artificial intelligence;
- Circular economy in support for sustainable development;
- Labour and academic mobility, vocational education and training.

Jānis Vucāns
President of the Baltic Assembly

Oslo, 9 December 2019

Silja Dögg Gunnarsdóttir
President of the Nordic Council 2020

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

Pohjoismaiden neuvosto perustettiin vuonna 1952. Neuvostossa on yhteensä 87 valittua jäsentä Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Islannista sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista. Jäsenet jakaantuvat puheenjohtajistoon ja neljään valiokuntaan. Neuvoston puheenjohtajuus kiertää maiden välillä, ja varsinainen istunto pidetään maassa, jolla puheenjohtajuus kulloinkin on. Neuvoston tekemät päätökset lähetetään Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden hallituksille, jotka päättävät niiden toteuttamisesta.

Puheenjohtajisto vastaa yleisistä poliittisista ja hallinnollisista kysymyksistä, budjetista, ulko-, puolustus ja turvallisuuspolitiikasta. Toimii yleiskokouksena istuntojen välillä. Johtaa neuvoston työtä, vastaa työn koordinoinnista yhteistyössä parlamenttien ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Osaaminen- ja kulttuuri Pohjolassa –valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät kulttuuriin, tutkimukseen ja koulutukseen, peruskouluun, toiseen asteeseen, aikuiskoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön. Muita aihepiirejä ovat liikunta, kielet, elokuva ja media, yleinen ja monimuotoinen taide ja kulttuuri sekä lapsi- ja nuorisokulttuuri.

Hyvinvointi Pohjolassa –valiokunta työn keskiössä on pohjoismainen hyvinvointimalli, lapset, nuoret, vammaiset ja ikäihmiset sekä päihteet ja väärinkäyttö. Valiokunta käsittelee lisäksi tasa-arvokysymyksiä, kansalaisoikeuksia, demokratiaa, ihmisoikeuksia ja rikollisuuden ehkäisyä, kotouttamista, maahanmuuttoa ja pakolaisia, alkuperäiskansojen edellytyksiä Pohjoismaissa sekä rakennus- ja asuntopolitiikkaa.

Kestävä Pohjola - valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät ympäristön- ja luonnonsuojeluun ja luonnonvaroihin, sekä ilmastoasioita kuten ilmastonmuutoksen vaikutukset. Toimialaan kuuluvat lisäksi kuluttajan oikeudet, kalastushallinto, maatalous- ja elintarvikepolitiikka, ydinturvallisuus, luonnon monimuotoisuus ja kestävä kehitys.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät työmarkkinoihin ja työympäristöön, elinkeinoihin, kauppaan ja teollisuuteen, energiaan, rajaesteiden torjumiseen sekä liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen. Toimialaan kuuluvat myös talous- ja rahapolitiikka, aluepolitiikka ja tietotekniikka.

Tarkastuskomitean tehtäviin kuuluu pohjoismaisin varoin rahoitettavan toiminnan parlamentaarinen valvonta.

Vaalikomitea valmistelee istunnossa toimitettavat vaalit.

Pohjoismaiden neuvoston puoluerhyhmät

Vuodesta 1973 lähtien Pohjoismaiden neuvoston jäsenet ovat voineet muodostaa puoluerhyhmiä. Puoluerhyhmässä tulee olla vähintään neljä jäsentä, joiden tulee edustaa vähintään kahta eri Pohjoismaata. Neuvostossa on myös jäseniä, jotka eivät kuulu pohjoismaiseen puoluerhyhmään. Puheenjohtajisto päättää puoluerhyhmien rekisteröintiä koskevista säännöistä.

Pohjoismaiden neuvostossa on viisi puoluerhyhmää:

- Sosiaalidemokraattinen ryhmä
- Keskiryhmä
- Konservatiivinen ryhmä
- Pohjoismaiden vihreä vasemmisto
- Vapaa Pohjola

Pohjoismainen hyöty on keskeinen periaate pohjoismaisessa yhteistyössä, jonka lähtökohtana on:

yhteisillä ratkaisuilla saatu huomattava myönteinen vaikutus verrattuna saman hankkeen toteuttamiseen kansallisesti, ”yhdessä olemme vahvempia kuin kukin erikseen”
pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden näkyvöittäminen ja vahvistaminen
pohjoismaisen osaamisen ja kilpailukyvyyn parantaminen
Pohjoismaiden kansainvälisten vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen